

KADINA YÖNELİK ŞİDDET YALNIZ DEĞİLSİNİZ!

Dünyanın dört bir tarafında olduğu gibi Türkiye' de de yüz binlerce kadının insan hakları her gün ihlal edilmektedir. Tahminlere göre, ülkedeki kadınların en az üçte birinden yarısına kadarı aile içi fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Bu kadınlar dövülmekte, tecavüze uğramakta ve hatta bazı durumlarda öldürülmekte ya da intihara zorlanmaktadır. Genç kızlar takas edilmekte ve küçük yaşta evlenmeye zorlanmaktadır.

Kadınlara yönelik şiddet, kadınların ve kızların insan haklarının ihlalidir; maddi ve manevi bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, ifade özgürlüğü ve evleneceği kişiyi seçme hakkı gibi hakları ihlal eder. Şiddet, işkenceye, zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye kadar varan hareketlere yol açabilir ve uç vakalarda yaşam hakkını ihlal edebilir. Kadınlara yönelik şiddet, sağlık ve çalışma hakkı gibi temel hak ve özgürlüklerden tam olarak yararlanmayı engeller.

Kadınlara yönelik şiddetin tanımı

Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi kadınlara yönelik şiddeti; "ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" (1. madde) şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımın son yorumlamalarına "kurbanı ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakmak" da dahil edilmiştir.

Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ne göre, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, "bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen" şiddettir.

Bildirge, önsözünde kadınlara yönelik şiddeti, "erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesi" ve "erkeklerle karşılaştırıldığında kadınları zorla bağımlı bir konuma sokmanın çok önemli toplumsal mekanizmalarından biri" olarak tanımlamaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü eşlerin uyguladığı şiddeti, yakın bir ilişkide fiziksel, psikolojik ya da cinsel hasara yol açan her tür davranış olarak tanımlamıştır. Bunların içinde aşağıdakiler de yer almaktadır:

- Tokat atma, vurma, tekmeleme ve dövme gibi fiziksel saldırı fiilleri
- Sindirme, sürekli küçük düşürme ve aşağılama gibi psikolojik taciz
- Cinsel ilişkiye zorlama ve öteki cinsel zor kullanma biçimleri
- Bir kimseyi ailesinden ve arkadaşlarından uzaklaştırma, hareketlerini gözleme ve bilgi ya da yardıma ulaşmasını kısıtlama gibi çeşitli kontrol edici davranışlar.

Türkiye'de Durum:

- ❖ Tüm kadınların % 25'i fiziksel şiddete uğruyor.
- ❖ Şiddete uğrayan kadınların %75'i eşi tarafından şiddete uğruyor.
- ❖ Şiddete uğrayan erkeklerin % 75'i aile dışından gelen şiddete uğruyor.
- ❖ Cinayet sonucu ölen kadınların %40-70 eşi tarafından öldürülüyor.
- ❖ Tecavüze uğrayanların %50 si 18 yaş altında ve bunlardan %10 erkek çocuk gerisi kız çocuktur.
- ❖ Her 4 kız çocuktan biri cinsel şiddete uğruyor.
- ❖ Daha çok 7-9 yaş arası çocuklar cinsel şiddete uğruyor.
- ❖ 5-10 yaş arası çocukların %55'i ensest mağdurdur.
- ❖ 10-16 yaş arası çocukların %40 ensest mağdurdur.
- ❖ Cinsel saldırganların %75'i tanıdık biridir.
- ❖ Ensest olaylarında faillerin %50'si öz baba ve sırasıyla amcalar enişterler, ağabeyler, dedeler ve dayılardır.

- Acil yardım hattını arayan kadınlardan % 57'si fiziksel şiddete, % 46,9'u cinsel şiddete, % 14,6'sı enseste ve % 8,6'sı tecavüze maruz kalmıştır.

- 1995'te başkent Ankara'daki gecekondularda yaşayan kadınlar arasında yapılan bir araştırma, **kadınların % 97'sinin kocalarının saldırısına uğradığını** ortaya koymuştur.
- 1996'da **orta ve yüksek gelir gruplarında** yer alan ailelerle yapılan bir araştırmada, soruların başlangıcında kadınların % 23'ü kocalarının kendilerine karşı şiddet kullandığını söylemiş, fakat belirli şiddet tipleriyle ilgili sorular sorulduğunda bu oran **%71'e** yükselmiştir.
- Başka bir araştırma, **kadınların % 58'inin** yalnızca kocalarından, nişanlılarından, erkek arkadaşlarından ve erkek kardeşlerinden değil, kadın akrabalar da dahil olmak üzere kocalarının ailesinden de **aile içi şiddete maruz kaldığını** tahmin etmektedir.
- Bir grup **orta ve üst sınıf kadının % 63,5'unun cinsel tacizin bir türüne maruz kaldığı** bulgusuna ulaşılmıştır.
- Bir araştırmaya göre, **şiddet sonucu ölen 40 kadından 34'ü evde ölmüş, 20'si asılmış ya da zehirlenmiş, 20'sinde öldürüldüklerine dair kesin belirtiler görülmüş ve 10'u da ölmeden önce aile içi şiddete maruz kalmıştır.**
- Türkiye'nin kuzeybatısında yer alan Bursa şehrindeki halk sağlığı merkezlerinde yapılan bir araştırma, **kadınların % 59'unun şiddet kurbanı olduğunu** ortaya koymuştur.
- Mor Çatı'nın 1990 ile 1996 yılları arasında 1.259 kadın arasında yürüttüğü bir araştırma, **kadınların % 88,2'sinin bir şiddet ortamında yaşadığını ve % 68'inin kocaları tarafından dövüldüğünü** göstermiştir.
- Ankara'da yapılan başka bir kadın araştırmasına göre, **kadınların % 64'ü kocalarından, % 12'si ayrıldıkları kocalarından, % 8'i birlikte yaşadığı erkeklerden ve % 2'si de kocalarının ailesinden şiddet görmektedir. % 60'ı, kocalarının kendilerine tecavüz ettiğini** söylemiştir.

Dünya'da Durum

Kadına yönelik şiddet konusundaki istatistikler, sadece ülkemizde değil, dünya genelindeki bir insan hakları felâketini açığa çıkarmaktadır.

- Her **üç kadından en az biri dövülmüş, cinsel ilişkiye zorlanmış ya da farklı bir biçimde tacize uğramaktadır.** Kadına kötü muamele eden kişilerse genelde **kadının kendi ailesinden ya da tanıdığı insanların arasından** çıkmaktadır.
- Avrupa Konseyi, **16 - 44 yaş arası kadınların ölüm ve sakatlanmalarının ana sebebinin aile içi şiddet olduğunu** ve bunun **kanser ya da trafik kazalarındaki ölüm ve sakatlanma oranından çok daha fazla olduğunu** beyan etmiştir.
- Bugün **cinsiyet yüzünden yapılan kürtaj ve doğum sonrası kız bebeklerin öldürülmeleri sonucunda "kaybolan" kadın sayısı 60 milyondan fazladır.**
- BM kadına yönelik şiddet özel raportörünün raporlarına göre **1999'da ABD'de aile içi şiddete maruz kalan kurbanların %85'ini kadınlar** oluşturmaktadır.
- **Rus hükümeti 1999 yılında 14.000 kadının partnerleri ya da akrabaları tarafından öldürüldüğünü tahmin** etmektedir.
- Dünya Sağlık Teşkilatı **kadın cinayet kurbanlarının neredeyse % 70'inin erkek partnerleri tarafından öldürüldüğünü** rapor etmiştir.

Kadına yönelik şiddet küçültülmüş bir dünyada, 1000 kişilik bir küresel köyde nasıl görünürdü sorusuna Birleşmiş Milletler, Dünya Sağlık Örgütü, hükümetler ve hükümet dışı örgütlerin istatistiklerine dayanılarak ortaya çıkan sonuçlar:

- *Nüfusun beş yüzü kadın (%50) - Aslında 510 olacaktı ama 10 bebek cinsiyet kökenli kürtaj nedeniyle hiç doğamadı veya ihmal sonucu bebekken öldü.*
- *300 kadın Asyalı*
- *167 kadın tüm hayatlarının bir noktasında dayak yemiş veya bir başka şiddet türüne maruz kalmıştır.*
- *100 kadın tecavüz veya tecavüze teşebbüs kurbanı olacaktır.*

KADINLAR VE NÜFUS

- Dünya nüfusunun %49.7'si kadın (3,132,342,000 kadın; 3,169,122,000 erkek) (BM Nüfus Dairesi)
- Normalde yaşıyor olması gereken en az 60 milyon kız çocuğu cinsiyet tercihli kürtaj veya erkek çocuklarından daha önemsiz olarak görüldükleri için yetersiz bakım nedeniyle çeşitli toplumlarda "kayıp"lar. (E, Joni Seager, 2003).

AİLE İÇİ ŞİDDET

Aile içi şiddet farklı biçimlerde görülmektedir - tokat, yumruk, tekme ve dayak gibi fiziksel saldırıdan sindirme, sürekli küçümseme ve aşağılama, ailesinden ve arkadaşlarından tecrit etme, hareketlerini izleme ve kısıtlama, bilgiye ve yardıma erişimini engelleme gibi kontrol amaçlı tavırları da içeren psikolojik tacize kadar geniş bir spektrumda görülmektedir.

Dünya çapında

- Her üç kadından en az biri, veya yaklaşık bir milyar kadın hayatlarının bir noktasında dayak yemiş, zorla seks yapmaya zorlanmış ya da farklı bir biçimde tacize uğramaktadır. Bunu yapan genellikle kendi ailesinden veya tanıdığı biri. (E, L Heise, M Ellsberg, M Gottemoeller, 1999).*
- Kadınların yaklaşık %47'si ilk cinsel ilişkilerinin zorla olduğunu bildirmektedir. (A, WHO 2002)
- Kadın cinayet kurbanlarının yaklaşık %70'i erkek partnerleri tarafından öldürülmüştür. (A, WHO 2002).
- Kenya'da haftada birden fazla kadının erkek partneri tarafından öldürüldüğü bildirilmektedir. (E, Joni Seager, 2003).
- Zambia'da haftada beş kadın erkek partneri veya aile bireyi tarafından öldürülmektedir (E, Joni Seager 2003).
- Mısır'da kadınların %35'i evliliklerinin bir noktasında kocalarından dayak yemiştir. (A, UNICEF 2000).
- Bolivya'da 20 yaş ve üzerindeki tüm kadınlar son 12 ay içinde fiziksel şiddete maruz kalmıştır. (A, WHO 2002).
- Kanada'da aileye yönelik şiddetin maliyeti, tıbbi bakım ve verim kaybı dahil yılda 1.6 milyar dolardır. (A, UNICEF 2000).
- ABD'de her 15 saniyede bir kadın, genellikle kocası/partneri tarafından, dövülmekte. (Dünya Kadınları hakkında BM Çalışması, 2000).
- Bangladeş'te tüm cinayetlerin %50'sini partnerleri tarafından öldürülen kadınlar oluşturuyor(E, Joni Seager, 2003).
- Yeni Zelanda'da kadınların %20'si erkek partnerleri tarafından dövüldüğü veya fiziksel tacize uğradığını belirtmekte(A, UNICEF 2000).
- Pakistan'da kadınların %42'si şiddetli kader olarak görüyor; %33'ü karşı koymak için çok çaresiz olduklarına inanıyor; %19'u karşı koymuş ve %4'ü buna karşı harekete geçmiş. (Hükümetin 2001 yılında Pencap'ta yaptığı çalışma).
- Rus hükümet dışı örgütlere göre, Rusya Federasyonu'nda 36,000 kadın her gün kocaları veya partnerleri tarafından dövülüyor. (D, OMCT 2003).
- İspanya'da 2000 yılında her beş günde bir kadın erkek partneri tarafından öldürüldü (D, Joni Seager, The Atlas of Women).
- Britanya'da haftada yaklaşık 2 kadın partnerleri tarafından öldürülüyor(E, Joni Seager, 2003).

CİNSEL ŞİDDET

Tecavüz cinsel şiddetin en şiddetli biçimidir. Ayrıca istenmeyen gebelik ve HIV/AIDS gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklara da yol açmaktadır. Ancak, tecavüz, içinde damgalanmayı barındırdığı için, büyük oranda gerçeğin altında belgelenmekte ve nadiren cezalandırılmaktadır.

Dünya çapında

- Her beş kadından biri hayatlarında tecavüz veya tecavüz girişimi kurbanı olacaktır (WHO 1997).
- Güney Afrika'da her gün 147 kadın tecavüze uğramaktadır. (Güney Afrika İrk İlişkileri Enstitüsü 2003).
- ABD'de her 90 saniyede bir kadın tecavüze uğruyor (ABD Adalet Bakanlığı, 2000).
- Fransa'da her yıl 25,000 kadın tecavüze uğruyor (Avrupa Kadınlar Lobisi, 2001).
- Türkiye'de kadınların %35.6'sı bazen, %16.3'ü sık sık aile içi tecavüze uğruyor (2000 yılında yayınlanan taramalar, Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik, WWHR Yayınları: İstanbul, 2000).

Bu istatistikler buzdağının görünen kısmını temsil etmektedir. Kadına yönelik şiddet konusundaki raporlar genelde gerçekleri yansıtmamakta, çünkü kadınlar utanmakta ya da kendilerine inanılmamasından, kendilerine karşı düşmanca tavırlar sergilenmesinden veya şiddetin daha da artmasından korkmaktadırlar.

TÜRKİYE'DEKİ YASAL MEVZUAT:

ANAYASAL HAKLAR:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın en temel ilkelerinden birisi, 10. maddede düzenlenen "kanun önünde eşitlik" ilkesidir.

- Herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.
- Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.
- Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Anayasa'nın 12. Maddesi şöyle der:

Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ

- Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir... (madde 17)
- Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya (karşılıksız çalıştırma) yasaktır... (madde 18)
- Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir. Bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir... (madde 19)
- Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça...kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranmaz ve bunlara el konulamaz... (madde 20)
- Kimsenin konutuna dokunulamaz...usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça...kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve binadaki eşyaya el konulamaz... (madde 21)
- Herkes haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır... verilmiş hakim kararı olmadıkça...kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz... (madde 22)
- Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir... (madde 23)
- Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir... (madde 24)
- Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir... (madde 25)
- Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir... (madde 26)
- Herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma yapma hakkına sahiptir... (madde 27)
- Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir... (madde 33)
- Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir... (madde 34)
- Herkes mülkiyet ve miras hakkına sahiptir... (madde 35)
- Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir... (madde 36)
- Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır... (madde 40)

SOSYAL VE EKONOMİK HAKLAR VE ÖDEVLER

- Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır... (madde 41)
- Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz... (madde 42)
- Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir... (madde 48)
- Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir... (madde 49)
- Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz... (madde 50)
- Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için, önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma hakkına sahiptirler... (madde 51)
- Ücret emeğin karşılığıdır. Asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da gözönünde bulundurulur... (madde 55)
- Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir... (madde 56)

SIYASİ HAKLAR VE ÖDEVLER

- Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir... (madde 67)
- Vatandaşlar, siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir... (madde 68)
- Vatandaşlar, ve karşılıklılık esasını gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir... (madde 74)

MEDENİ KANUN

EVLİLİK

Evlilik yaşı (TMK madde 124): Erkek veya kadın 17 yaşını doldurmadıkça evlenemez. Diğer hukuki işlemler için asgari yaş sınırı 18'dir.

Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir. Yargıç kararını verirken, kişilerin **evlilik için gerekli ruhsal ve bedensel olgunluğa sahip olup olmadıklarına dikkat eder.**

Evlenme koşulları (TMK madde 124, 125, 126, 127): Ayırt etme gücüne sahip olmayanlar evlenemez. Küçük, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez. Kısıtlı, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez.

Kişi vesayet altında ise ve vasisi izin vermiyor ise kişi mahkemeye başvurarak izin isteyebilir. "Hâkim, haklı sebep olmaksızın evlenmeye izin vermeyen yasal temsilciyi dinledikten sonra, bu konuda başvuran küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebilir," (madde 128). **Evlilik izni için ikametgahın bulunduğu "Sulh Hukuk Hakimliği"ne başvurulur.**

Akil hastaları evlenmelerinde tıbbî sakınca bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça evlenemez (madde 133). Bir yandan bu madde "normal" yaşam sürebilecek olup da tıbben sorunu olmayan kişilerin evlenme haklarının önünü açıyor olsa da, uygulamada kadınlar açısından sorunlarla karşılaşmak mümkün. Eskiden akıl hastalarının evlenmeleri kanunen tamamen yasakken bile, resmi olmayan nikahlarla bir akıl hastası zorla/görücü usulüyle bir kadınla evlendiriliyor, kadın istemeden de olsa bu kişinin bakımını üstlenmek zorunda kalıyordu. Bu madde ile kadına haksızca ve rızası olmadan bindirilen bu yükün resmîleştirilmeye çalışılması söz konusu olabileceğinden, dikkatli olmak gerektiğini düşünüyoruz.

Zorla evlendirme (madde 149, 150, 151) **ve zamanında başvuru** (madde 152): **Hiç kimse zorla evlendirilemez.** Kişi küçük de olsa öncelikle kendi izni alınır.

Kişi yasanın evlenmek için aradığı yaştan büyük ise nikâh memurunun önünde **hayır diyebilir** ve kimse kendisini evet demeye zorlayamaz. **Zorlandığı durumda savcılığa suç duyurusunda bulunabilir.**

Bir genç kız zorla evlendirilmiş ise; **i) Cinsel birleşmeyi reddedebilir.** Eğer zor kullanılarak bu birleşme yapılmaya zorlanırsa savcılığa suç duyurusunda bulunabilir.

ii) Zorla evlendirildiği için TMK'nın 149, 150 veya 151. maddelerine dayanarak evliliğin iptali davası açabilir. Bu dava evlenme tarihinden itibaren 5 yıl içerisinde açılmalıdır (madde 152).

Başlık parası: Başlık parası erkeğin evleneceği kadının babasına ödediği bir miktar paradır.

Başlık parası yasal değildir ve bu konudaki sözlü anlaşmaların hiç bir geçerliliği yoktur.

Çeyiz: Çeyizle ilgili herhangi bir yasal düzenleme yoktur ancak kadın **getirdiği eşyayı kanıtlaması halinde** ayrılırken bu mallarını geri alabilir. İspat için faturalar, belgeler veya tanıklar gerekebilir. Ancak bazı Yargıtay kararlarında da belirtildiği gibi, geleneklerin icap ettirdiği şekilde "çeyiz" olarak adlandırılan takı ve eşyaların kadına ait olduğu kabul edilmektedir. Nişanlanma ve evlilik sırasında kadına hediye edilen şeyler kadına aittir. Dava yoluyla dahi kadından geri alınmaz.

Evlilik öncesinde "mehir" senedi hazırlanmışsa, bu senette belirtilen malların kadına ait olduğu yasalarca da kabul edilmektedir.

Evlenme sözleşmesi: Nikah i. Resmi Nikah

• Birbiriyle evlenecek erkek ve kadın, içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte başvururlar (madde 134).

• Nikah kıymaya resmi memurlar yetkilidir. Belediye bulunan yerlerde nikah belediye başkanı veya onun bu işle görevlendirdiği vekili tarafından kıyılır (madde 134).

• Köylerde evlenme isteği "köy ihtiyar heyetine" bildirilir ve nikah muhtar tarafından kıyılır.

• Yabancı ülkelerde evlenecek kişilerin her ikisinin de Türkiye vatandaşı olması durumunda, bulunulan ülkenin makamı, memuru veya Türkiye Konsoloslukları yetkilidirler. Taraflardan birinin yabancı olması durumunda bulunulan ülkenin yasalarına göre evlilik yapılır ve Türk hukukuna aykırı olmamak kaydı ile bu evlilik, Türkiye'de de geçerlidir

• Türkiye'de ise bir Türk vatandaşı bir yabancı uyruklu ile yetkili bir Türk makamı, memuru önünde evlenebilir. Yine ikisi de yabancı ise bir Türk yetkili memuru, makamı önünde evlilik sözleşmesi yapılır (Evlendirme Yönetmeliği madde 12). **ii. Dini Nikah;** (TMK madde 143), (TCK, madde 237/3-4)

• Dini nikah ancak resmi nikah kıyıldıktan sonra kıyılabilir (TMK, madde 143). Resmi nikah yapmadan sadece dini nikah yapmak veya resmi nikahtan önce dini nikah yapmak suçtur (TCK, madde 237/3-4). Bu maddeye göre resmi nikahın kıyıldığını gösteren resmi belgeleri görmeden nikah kıyanlar da kıydıranlar da cezalandırılır.

• İmam nikahı kadına yasalar karşısında her hangi bir hak tanımaz. Kadın eşinden ayrıldığı takdirde nafaka talep edemez, mirasta pay sahibi olamaz.

"Eşler oturacakları konutu beraber seçerler. Birliği eşler beraberce yönetirler" (TMK madde 186). Yeni Medeni Kanun, "aile reisliği" kavramını ortadan kaldırmıştır.

Aile Konutu Nedir?

Eşlerin süreklilik gösterecek şekilde çocukları ile birlikte oturdukları ve yeni Türk Medeni Kanununa göre eşlerin birlikte seçtikleri, yaşamlarını sürdürdükleri herkesçe bilinen yer, aile konutu olarak kabul ediliyor. Aile konutu; aralarında resmi evlilik bağı kurulan eşlerin ergin olmayan öz veya üvey evlatları ile birlikte oturdukları, barındıkları, iş hayatları, okul hayatları dışında günlük ortak yaşamlarını sürdürdükleri konut olarak tanımlanıyor. Eşlerin devamlılık arz etmeyen geçici evleri, yazlık veya yayla evi gibi belirli sürelerle kullandıkları evler, otel odaları, tekneler aile konutu kapsamına girmiyor.

Sözleşme ile seçilebilecek mal rejimlerinde (Paylaşmalı mal ayrılığı, mal ortaklığı gibi) ölüm halinde geride kalan eşe, aile konutu ve eşyalar üzerinde üstün hak tanınmıyor, böylece eşin yıllardır oturduğu ev ve eşyalardan yararlanmaya devam etmesi sağlanıyor. Eğer eşlerden birisine ait bir dairede oturuluyorsa, bu eş aile konutunu dilediği gibi satamıyor, devredemiyor, satış vaadinde bulunamıyor, başıslayamıyor, konutunu ipotek ettiremiyor, başkasına intifa veya oturma hakkı tanıyamıyor. Bu durum, hukukumuz açısından yeni bir anlayış oluyor. Çünkü mülkiyet gibi üstün bir hakkın kullanılmasına bir sınır getiriliyor ki bu da diğer eşin açık rızasına bağlanıyor.

Bu uygulama ile boşanma halinde örneğin kocasına ait bir dairede oturan kadın, tapu kütüğüne aile konutu şerhi verdirebiliyor. Bunun için muhtar veya yöneticiden alınan bir oturma belgesi, tapu kayıt örneği, evlilik cüzdanı ile birlikte Tapu Sicil Müdürlüğü ne başvurmak yeterli sayılıyor. Eğer bu şerh için iki eş başvurmuşlarsa şerhin kaldırılması içinde iki eşin birlikte başvurması gerekiyor. Bu şerh olduğu sürece, konutun sahibi, diğer eşin rızası olmadıkça satış yapamıyor.

Eğer kiralık bir ev söz konusu ise ; örneğin kocanın imzaladığı bir kira akdinin artık koca karısının rızası olmadan feshedemiyor. Tek başına tahliye taahhüdünde bulunamıyor. Bu nedenle ev sahipleri için tek eşin imzaladığı kira akitleri veya tahliye taahhütleri yeterli sayılmıyor. Ev sahiplerinin artık iki eş birlikte muhatap almaları kendileri açısından daha uygun oluyor.

SOYADI

Mayıs 1997'de Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren yasaya göre, kadın kocasının soyadının önünde, evlilik öncesi soyadını da kullanabilmektedir.

Fakat aşağıdaki dava örneğinde de görüleceği gibi, sadece kendi kızlık soyadını kullanmak isteyen kadınlar için, Türkiye Cumhuriyeti Kanunları bu hakkı vermese de, tüm iç hukuk yolları denendikten sonra, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılacak bir başvuru ile, Avrupa İnsan Hakları'nın ihlal gerekçesiyle, kadın lehine de karar verilebiliyor ve böylece kadınlar eğer dilerlerse sadece kendi kızlık soyadlarını da kullanabilecekler.

Kızlık soyadına AİHM desteği

Cumartesi, 20 Kasım 2004

Mahkeme, Türkiye'nin, ayrımcılığı yasaklayan ilgili yasa maddesini 'kızlık soyadını kullanmaya izin vermeyerek' ihlal ettiği kararına vardı.

*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), İzmirli avukat **Ayten Ünal Tekeli**'nin evlendikten sonra sadece kızlık soyadını kullanamaması nedeniyle açtığı davayı haklı buldu. Mahkeme, "Sadece kızlık soyadının kullanılmasına izin verilmemesi ayrımcılıktır" dedi.*

Ayten Ünal Tekeli, 1995 yılında Karşıyaka Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurarak evli olmasına karşın sadece kızlık soyadını kullanmak istediğini bildirmişti. Ancak mahkeme bu talebi reddetti. Bunun üzerine konu 1996'da AİHM'ye gitti. Ünal Tekeli, kendisine sadece kızlık soyadının verilmemesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) özel hayatın ve ailenin korunmasını garanti altına alan 8. maddesine aykırı olduğunu öne sürdü. İzmirli avukatın ikinci şikayetini ise, sadece kocanın kendi soyadını kullanmasının ayrımcılık yarattığı oluşturdu.

AİHM iki şikayeti birleştirdi. Mahkeme, 16 Kasım'da kararını verdi. Mahkeme, Türkiye'nin, sadece kızlık soyadını kullanmaya izin vermeyerek ayrımcılığı yasaklayan 14. ve buna bağlı olarak da özel hayata ilişkin 8. maddeyi ihlal ettiğini bildirdi.

Mahkeme, Türk hükümetinin "uygulama aile birliğini koruma amacı güden bir geleneğin yansımasıdır" savunmasını kabul etmedi. Türkiye, Ayten Ünal Tekeli'ye mahkeme masrafları olan 1750 avroyu ödeyecek.

AİHM'ye yaptığı başvuru haklı bulunan Ünal, karar sonrası "Kadınlar kazandı, Türkiye kaybetti. Kararla Türk kadını AB'ye girmiştir" dedi.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararı, tüm evli kadınların önünü açtı. Evli kadınlar, AİHM'nin kararını gerekçe göstererek mahkemelere başvuru yapabilecek. AİHS ve Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Sözleşme'yi temel alabilecek olan kadınlar, talepleri kabul edilmezse AİHM'ye başvurabilecek. Anayasa'nın temmuzda değiştirilen 90. maddesi, yasalarla uluslararası sözleşmeler çelişirse uluslararası sözleşmelerin uygulanacağını öngörüyor. Mahkemeler, bu maddeyi gerekçe göstererek, kadınların istemleri doğrultusunda karar verebilecek. (SD)

Kaynak: Güven Özalp, Radikal; Gökçer Tahincioğlu, Milliyet, 17-18 Kasım 2004

ÇALIŞMA/İŞ HAYATI

1990 yılına kadar, yasa (TMK madde 159) evli kadınlara, ev dışında çalışabilmek için kocalarından izin alma zorunluluğu getirmekteydi. 1980'lerden sonra başlayan kadın hareketinin çabalarıyla bu madde 29.11.1990 tarihli Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilince bu zorunluluk ortadan kalktı.

SORUN: Kasım 2001'de kabul edilen yeni Medeni Kanun'un ilk tasarısında bu kararın iyice somutlaştırılması ve yasada, "Eşlerden her biri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir" şeklinde bir madde yer alması öngörülmüştü (madde 192). Ancak erkek egemen anlayışın çabalarıyla madde değiştirilerek, "Eşlerden her birinin meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararını göz önünde tutacağı..." şeklinde, kadınların zararına esnetilmesi muhtemel bir cümle eklendi.

BOŞANMA / AYRILIK KARARI / AYRI YAŞAMA / VELAYET / MALLARDA TASARRUF YETKİSİ

Boşanma: Medeni Kanuna göre kadın ve erkek için boşanma nedenleri farklılık göstermez, her iki taraf için de aynıdır. Boşanma nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

a) Eşlerden biri zina ederse, diğer eş boşanma davası açabilir (madde 161). Zina eylemi (sadakatsizlik) nedeniyle geçimsizliğe dayanarak boşanma davası açmak mümkündür. Dava açma hakkı olan eşin, zina olayını öğrendiği günden başlayarak altı ay içinde, ve zinanın yapıldığı tarihten itibaren her durumda dava açmaya hakkı vardır. Beş sene geçince dava hakkı düşer. Affeden tarafın dava hakkı yoktur.

Erkeğin zinasını düzenleyen 441. madde, Anayasa'nın 10. maddesine yani "kanun önünde eşitlik" ilkesine aykırı bulunarak 27.12.1997'de iptal edildi. Kadının zinasını düzenleyen TCK 440. madde de 23.06.1998 itibariyle iptal edildi. Böylece, zina ceza gerektiren bir suç olmaktan çıkarıldı. Artık zina sadece Medeni Kanuna göre boşanma sebepleri arasında yer alan bir fiil.

b) Eşlerden her biri diğeri tarafından hayatına kastedilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle boşanma davası açabilir (madde 162).

Boşanma nedenini öğrendiği tarihten itibaren altı ay ve her durumda, boşanmaya yol açan olayın meydana geldiği günden itibaren beş sene içinde dava açmayan eşin dava hakkı düşer. Affeden tarafın dava hakkı yoktur.

Cana kastın anlamı açıktır: Bir kimse için yaşamsal tehlike doğuracak nitelikteki eylemler diyebiliriz. Pek kötü davranma kavramı içine ise bir çok olay ve eylem girebilir. Örneğin, dövme, eziyet etmek, zorla cinsel ilişki kurmak, ağır hakaretlerde bulunmak gibi. Onur kırıcı davranışın yorumu asıl olarak yargıca bırakılmıştır. Örneğin, kocanın kadının çalıştığı işyerine veya katıldığı kurs yerine gelip ona hakaret etmesi onur kırıcı bir davranış olarak kabul edilir.

c) Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşaması diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir (madde 163).

"Küçük düşürücü" suçlar, yüz kızartıcı olan ve olmayan suçları kapsayan geniş bir kavramdır. Bu eylemler belirli bir sınırlamaya tabi değildir ancak örneklersek; hırsızlık, dolandırıcılık, ırza geçmek, fuhuşa zorlamak, adam öldürmek bu tür suçlar arasında sayılabilir. Bu ve benzeri birçok durumda boşanma davası açmak mümkündür.

"Haysiyetsiz bir yaşam süren," örneğin sarhoş gezip olay çıkaran, ya da "küçük düşürücü suçlar" işleyen, örneğin hırsızlık yapan bir kocaya karşı açılan davada, boşanma kararının verilmesi için durumun diğer eş için birlikte yaşamayı çekilmez hale getirmiş olması gerekmektedir.

Bu gerekçelerle her zaman boşanma davası açılabilir. Bir zaman sınırlaması yoktur.

d) Eşlerden biri, evlenmenin kendisine yüklediği görevleri yerine getirmemek için eşini terk ettiği veya haklı bir neden olmaksızın evine dönmediği takdirde, ayrılık en az altı ay sürmüştür (dört ay ayrı yaşama, iki ay da ihtardan sonra eve dönmeyi bekleme süresidir) ve devam etmekte ise, terk edilen eş boşanma davası açabilir. Diğerini evi terketmeye zorlayan veya haklı bir sebep olmaksızın eve dönmelerini engelleyen eş de terk etmiş sayılır (madde 164).

Davaya hakkı olanın isteği üzerine hakim, diğer tarafa, iki ay içinde eve dönmesini ihtar eder. İhtar, gerektiğinde ilanen (gazete ilanıya olduğu gibi) yapılır. Ancak, ayrı yaşama süresi dört ayı doldurmadıkça ihtar kararı verilmesi istenemeyeceği gibi, ihtar kararının karşı tarafa ulaşmasından itibaren iki ay geçmedikçe boşanma davası açılmaz.

Medeni Kanun'a göre eşler evlerini beraber seçerler, kendilerine yapılacak olan bütün tebligatlar bu adrese yapılır ve hukuken işleyecek süreler bu tarihten itibaren işler. **Bununla birlikte, evli bir kadın isterse ayrı bir ev tutarak orada yaşayabilir, kimse onu kocasıyla beraber yaşadığı eve dönmeye zorlayamaz.** Ancak kocası onun evine dönmesini isterse ona resmi bir yazı göndererek "terk" nedeniyle boşanma davası prosedürünü başlatabilir.

e) Eşlerden biri akıl hastası olup da bu yüzden ortak hayat diğer eş için çekilmez hale gelirse, hastalığın geçmesine olanak bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporuyla tesbit edilmek koşuluyla bu eş boşanma davası açılabilir (madde 165).

f) Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenemeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir (madde 166).

Yukarıdaki fıkrada belirtilen hâllerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir.

Madde 166 dışında saydıklarımız özel boşanma nedenleridir. Madde 166 ise genel boşanma nedenidir. "Terk" dışında kalan bütün diğer boşanma nedenleri, aslında genel boşanmanın kapsamına da girmektedir. Bunun yanı sıra, boşanmaya yol açabilecek bir çok neden bu maddenin kapsamına girer; sevgi ve saygının bitmesi, kadının gelirinin zorla elinden alınması, aşağılama, eşin suç işlediğini ihbar ederek cezalandırılmasına yol açmak gibi. Ancak madde 166 dışındaki boşanma maddeleriyle dava açıldığı takdirde, boşanma daha hızlı ve daha kesin olarak gerçekleşir. Genel boşanma maddesi ile dava açmak, hakim takdir yetkisini artırmakta, davaların uzamasına neden olmaktadır.

Yine bu maddeye dayanarak, evliliği bir yıldan fazla sürmüş olan tarafların, her konuda anlaşmaları ve mahkemede hazır bulunmaları halinde, tanık dinlenmesine de gerek olmadan tek celsede boşanmaları mümkündür.

Bu maddeye göre; boşanma nedenlerinden herhangi birine dayanarak açılmış olan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleşmesinden itibaren üç yıl geçmesi halinde, hangi nedenle olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa, eşlerden birinin talebi üzerine boşanmaya karar verilir.

Kadının boşandığı erkekle tekrar evlenmesi veya evlenmeden bir araya gelmesi konusunda hiç bir kısıtlama yoktur.

Ayrılık kararı / Ayrı Yaşama Medeni Kanun madde 170'e göre "Boşanma sebebi ispatlanmış olursa hâkim boşanmaya veya ayrılığa karar verir."

Boşanmak için mahkemeye başvurulmuş ise ve hâkim tarafların barışabileceklerini düşünüyorsa **ayrılık kararı verebilir ama ayrılık istemi ile mahkemeye başvurulmuş ise boşanmaya karar verilemez (madde 170).**

Boşanma nedenlerinden birine dayanarak ayrılık kararı için mahkemeye başvurulabilir, bu takdirde yargıç bir yıldan üç yıla kadar ayrılık kararı verebilir. Bu ayrı yaşama kararından sonra taraflar hâlâ bir araya gelmemişlerse, bir tarafın isteği ile boşanmaya karar verilir (madde 171-172).

Velayet

Çocuğun velayeti TMK'ya göre ana-baba ayrımı yapılmaksızın her iki tarafa aittir. Evlilik dışı doğan çocukların velayeti annenindir.

Hiç de eşitlikçi olmayan bir anlayış içeren, **taraflar arasında çocuklara ilişkin bir anlaşmazlık çıkması halinde, örneğin çocuğun nasıl bir okulda okuması gerektiği, hangi dini seçeceği gibi bir konuda uyuşulamaması halinde, kanunda babanın oyunu geçerli kılan** eski Medeni Kanun'daki 163'üncü madde kaldırılmıştır.

Taraflardan birinin ölümü halinde, velayeti sağ kalan taraf tek başına kullanma hakkına sahiptir.

Boşanma durumunda hâkim, hangi tarafın çocuğa daha iyi bakabileceğine inanıyorsa velayeti o tarafa verir. Bu konuda erkeğin ya da kadının her hangi bir üstünlüğü yoktur. Çocuğun kendisine verilmediği taraf mali gücüne göre çocuğun bakım ve beslenme giderlerine katılmak zorundadır (iştirak nafakası ödeyerek). Velayet hakkına sahip olmayan tarafla çocuğun bireysel ilişkisinin nasıl olacağına da, tarafların anlaşmaları ya da anlaşamamaları hallerine göre-ancak her durumda çocuğun menfaatlerini gözeterek-hâkim karar verir (madde 182).

Ana veya babanın yeniden evlenmesi velayetin kaybedilmesini gerektirmez (madde 349).

Boşanma halinde kız çocuğun babaya, erkek çocuğun anneye verileceği gibi yaygın bir inanış vardır, ancak bu sadece bir rivayet olup, hiç bir geçerliliği bulunmamaktadır. Türkiye genelindeki uygulamalara bakacak olursak, boşanma durumunda çocukların velayeti daha çok anneye verilir.

Ayrıca "küçük düşürücü suçlar veya haysiyetsiz yaşam sürme"ye dayalı boşanma davalarında, yargıç kusurlu olduğu kabul edilen tarafa çocuğun velayetini veremez.

Mallarda tasarruf yetkisi

Madde 199, sırf kadına nafaka veya tazminat ödememek için mevcut mallarını başkalarına devretme yoluna giden, boşanmaya kararlı kocalara karşı bir önlem getirmektedir. Bu maddeye göre, eşlerden birinin tasarruf yetkisinin kısıtlanmasına karar verme yetkisi hakimdedir. Hakim ayrıca taşınmaz mallarla ilgili olarak tasarruf yetkisinin kısıtlanmasına kendiliğinden de karar verebiliyor. Böylece başkalarının üstüne ev yaparak, başkalarına devrederek, eşlerin birbirlerinden mal kaçırmaları engellenmiş oluyor.

MAL REJİMİ / NAFKA / MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT

Mal Rejimi Mal rejimi, evlilik süresince malların nasıl tasarruf edileceğini (idare, harcama), ve boşanma veya ayrılık durumunda bu malların eşler arasında nasıl paylaşılacağını düzenler.

Yasal Mal Rejimi: Yasal mal rejimi, kendiliğinden ve genel olarak geçerli olan mal rejimidir. Yeni Medeni Kanun'un 1 Ocak 2002'de yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, yasal mal rejimi Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi olmuştur.

YENİ MEDENİ KANUNA GÖRE MAL REJİMLERİ

Yeni Medeni Kanunda dört çeşit mal rejimi vardır a) Edinilmiş mallara katılma b) Mal ayrılığı c) Paylaşmalı mal ayrılığı d) Mal ortaklığı. Başka bir mal rejimi seçilmediği takdirde, edinilmiş mallara katılma rejimi kendiliğinden geçerlidir. Diğerleri seçilmiş rejimdir.

Mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimleri, tarafların noterde yapacakları bir "Mal Rejimi Sözleşmesi" ile seçilebilir ve ortaklığa girecek mallar burada belirlenir. Ayrıca taraflar evlenme başvurusu sırasında da hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak bildirebilirler (madde 205). Bu gibi bir durumda, evlenme başvurusu yaparken kadının neye imza attığını iyi bilmesi çok önemlidir.

***Edinilmiş mallara katılma** rejimi kendiliğinden geçerli mal rejimi olduğu için, evlilik sırasında herhangi bir sözleşme yapmaya gerek olmaksızın bütün evlilikler için geçerlidir; diğer üç seçenek ile yasaya girmiş olan mal rejimleri ise, eşlerin evlilik sırasında veya sonradan seçimi üzerine uygulanabilmektedir.*

Edinilmiş mallara katılma rejiminde iki çeşit mal vardır. 1. Edinilmiş mallar

2. Kişisel mallar

Kişisel mallar bölüşülmeyecek, sadece evliliğin başından beri edinilmiş olan mallar boşanma veya ölüm durumunda eşler arasında eşit olarak bölüşülecektir. Eşler bir sözleşmeyle kişisel mallar listesine ekler yapabilirler. Eşlerden biri, mal devrederek, hediye verip bağış yaparak diğer eşin payını azaltmaya çalışmışsa bile, yargıç paylaşım yaparken bu malları hesaba katar. Ölüm halinde ise sağ kalan eş önce evlilik sırasında edinilen malların payına düşen yarısını alacak, miras kalan yarım paydan ise diğer mirasçılarla birlikte payına düşeni alacaktır. Ayrıca, sağ kalan eş istediği takdirde, evlilik sırasında oturduğu ev ve kullandığı eşyanın mülkiyetinin kendisine verilmesini isteme hakkına sahiptir.

Bölüşüme girmeyecek olan kişisel mallar:

- Evlilik öncesinde edinilmiş mallar
- Miras payları
- Hibe yoluyla elde edilen şeyler
- Manevi tazminat alacakları
- Eşlerden birisinin sadece kişisel kullanımına yarayan eşya (giysi, spor aletleri, vs)

Bölüşüme girecek edinilmiş mallar:

- Çalışarak, emek vererek elde edilen gelirler
- Sosyal yardım kuruluşlarından edinilen gelirler
- Ödenen tazminatlar
- Kişisel malların gelirleri (örneğin miras yoluyla kalmış evin kira geliri)
- Edinilmiş malların yerine geçen değerler (örneğin bir evin satılması yoluyla elde edilmiş gelir, ya da sigorta parası)

Mal ayrılığı rejiminde her bir eş yasal sınırlar içerisinde kendi mal varlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur. Bu kural ilk bakışta kulağa hoş gelebilir çünkü bu durumda herkes neye sahip ise onun sahibi olmaya devam eder. Ama bu durum çoğunlukla kadınların aleyhine işlemektedir. Zira kadınlar para, mal, mülk vb. - kendilerine ait olsa bile - erkeklerin üzerine kaydetmeye ses çıkarmamakta, çoğunlukla da buna zorlanmaktadır. Bu da kadının boşanması durumunda yoksullaşmasına veya bu yoksulluğu yaşamamak için evde şiddete boyun eğmesine neden olmaktadır.

Ayrıca kadın ev dışında çalışmadığı takdirde-ki kadınların büyük çoğunluğu evlenmeden önce dışarıda bir işleri olsa bile evlendikten sonra işlerinden ayrılıp bütün vakitlerini evlerine, çocuk ve kocalarının bakımına, temizliğine ve beslenmelerine ayırmaktadırlar- erkek dışarıda çalışıp para kazandığı için alınan her şey erkeğin üzerine kaydedilmektedir. Kadının evdeki çalışmasının parasal bir karşılığı olmadığı için bu durum kadının boşanma durumunda, hiç bir şeye sahip olmadan, ömür boyu bedavaya çalışmış olması, ayrıca Türkiye koşullarında hiçbir sosyal güvencesi kalmaması anlamına gelir.

Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi tarafların isteği üzerine kurulması gereken seçimlik bir mal rejimidir. Buna göre, ayrılık veya ölüm halinde eşler arasında eşit olarak paylaşılacak mallar şunlardır: rejimin kurulmasından sonra edinilen ailenin ortak olarak kullandığı ve yararlandığı mallar ile ailenin geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar.

İlk bakışta adil gibi görünen bu rejim, istismara açıktır. Nelerin ailenin ortak kullanımına, nelerin de işyeri veya ticari kullanıma ait olduğu belirsizdir. Ayrıca yukarıdaki önemli notta belirtilen hususlardan "Paylaşımında işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir" maddesi burada da geçerlidir. Örneğin eşinden mal kaçırmak isteyen bir koca, ortak konut dışında evler alarak, boşanma durumunda bu evlerin ticari amaçlı olduğunu söyleyerek paylaşımına dahil edilmemesini isteyebilir. Aynı şekilde tarımla uğraşan bir koca, traktörünün paylaşım dışı tutulmasını isteyebilir. Böyle durumlarda bir malın kendisine ait olduğunu iddia eden taraf bunu kanıtlamak zorundadır.

Mal ortaklığı rejiminin kabul edilmesi halinde, eşler kişisel sayılan mallar dışında kalan ve mal ortaklığına giren mallara ve gelirlere ortaklaşa sahip olurlar ve hiçbiri hissesine bağımsız olarak tasarruf edemez (harcama yapamaz). Eşlerin kişisel mallarının gelirleri de genel mal ortaklığı rejimine dahildir.

Eşlerden birinin:

- kendi payına ait malvarlığı borca batmış veya haczedilmişse,
- Diğer eşe ait malvarlığını tehlikeye atmışsa,
- Evlilik birliğine ait mallar üzerinde bir tasarruf işlemi yapması haksız bir sebeple engelleniyorsa,
- Diğerine malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermiyorsa,
- Ayırt etme gücü sürekli yoksa, O zaman diğer eş mal ayrılığı rejimine geçilmesini isteyebilir. Eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesi yetkili olur.

NAFAKA

Boşanma durumunda, genel olarak kadının mağduriyetini hafifleteceği varsayılan maddi karşılıklardan en çok bilinen ve uygulananı nafakadır.

Boşanma davası devam ederken, mağdur olan kadın ve varsa çocukların geçimini sağlamak üzere, hakim, talebe bağlı olmaksızın tedbir nafakasına karar verir. Tedbir nafakası, dava tarihinden itibaren bağlanıp dava sonuçlanana kadar devam eden bir nafakadır (madde 169).

Tedbir nafakasının dava sonrasında yoksulluk nafakasına dönüşmesi talep edilebilir. Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan eş, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer eşten mali gücü oranında süresiz nafaka isteyebilir (madde 175). Buna yoksulluk nafakası diyoruz. Ancak eski Medeni Kanun'a göre erkeğin kadından yoksulluk nafakası talep edebilmesi için, kadının refah içinde olması gerekirken bu madde "eşitlik" adına kaldırılmıştır. Yoksulluk nafakasının, istenirse her ay değil toptan ödenmesine de karar verilebilir (madde 176).

Velayet kendisine verilmemiş olan taraf, mali gücü oranında, çocuğun geçim ve eğitim-öğrenim masraflarına katılmakla yükümlüdür. Çocuk lehine bağlanan bu nafakaya da iştirak nafakası adı verilir.

Ayrıca az bilinen bir uygulama daha vardır. Medeni Kanun'un 364. maddesine göre "Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan annesine, babasına, çocuklarına ve kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür." Zor durumda olan, boşanma nedeniyle ailesinin sırt çevirdiği bir kadın, bu maddeyi kullanarak aile veya kardeşlerinden nafaka talep edebilir.

Maddi-manevi tazminat (madde 174): Maddi tazminat talep edebilmek için "mevcut veya beklenen bir yararın boşanma nedeniyle zedelenmiş olması" gerekmektedir. Manevi tazminat talep edebilmek için ise boşanmaya yol açan olaylar nedeniyle "kişilik haklarının saldırıya uğramış olması" gerekiyor. Yani, dayak, kötü muamele, hakaret, istek dışı cinsel ilişkiye zorlama, tecavüz, zina, itibarın zedelenmesi, sosyal çevrede yaşayamaz duruma gelmek vb. koşullarda manevi tazminat talep etmek mümkün.

TÜRK CEZA KANUNU

"CİNSEL DOKUNULMAZLIK TCK'DE NASIL KORUNMAKTADIR?

Yeni TCK, "Cinsel Dokunulmazlığı", kişilerin vücudu üzerinde, rızaları dışında cinsel davranışlarda bulunularak beden bütünlüklerinin ihlali olarak tanımlamaktadır. "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar", TCK'nın, 102,103,104 ve 105. maddelerinde yer almıştır.

Yeni TCK'nın, 'bireyin vücut bütünlüğünü koruma' amacını birinci sıraya almış olması nedeni ile eski yasamızda "ırza tecavüz ve ırza tasaddi" olarak anılan eylemler, yukarıdaki maddelerde 'cinsel saldırı' olarak ifade edilmekte ve cinsel davranışlarla, bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi cezalandırılmaktadır.

Cinsel saldırı suçlarının oluşabilmesi için aranan önemli koşul, bu suçu oluşturan eylemlerin, mağdurların isteği dışında ve zorla ya da aldatma ile gerçekleştirilmiş olmasıdır. (TCK:102-103)

Yasamız, cinsel saldırıyı; "Cinsel arzuları tatmin amacına yönelik fakat cinsel ilişkiye varmayan davranışlarla, bir kişinin vücut dokunulmazlığını ihlal etme" olarak tanımlamaktadır. Bu eylemin, şehvi arzularla yapılmış olması yeterlidir. Bu suçun oluşması için şehvi arzuların fiilen tatmini aranmaz. Bu tür eylemleri yapanlar, mağdurların şikayeti üzerine hapis cezası alırlar. (TCK:102/1)

NİTELİKLİ CİNSEL SALDIRI NE DEMEKTİR?

Yukarıda tanımladığımız cinsel saldırı fiili; "Mağdurun vücuduna organ ya da başka bir cismin sokulması yolu ile işlenirse" suçun nitelikli halinin olduğu kabul edilir. Burada dikkat çekici olan nokta, nitelikli cinsel saldırı suçunun kabulü için yalnızca cinsel ilişkinin gerçekleşmesinin aranmasıdır. Vücuda, vajinal, anal ya da oral yoldan herhangi bir cismin ithali de bu suçu oluşturur. Ayrıca bu suçun oluşması için, beden bütünlüğüne yapılan saldırının, cinsel arzuların tatmini amacı taşıması şart olarak kabul edilmez. Bu suçlarda, eylemci, hapis cezasına mahkum olabilir. (TCK:102/2)

CİNSEL SALDIRI SUÇLARININ EYLEMCİLERİ, HANGİ HALLERDE DAHA AĞIR CEZALAR ALIRLAR?

Cinsel saldırı fiilleri; Beden ve ruh bakımından kendisini savunamayacak kişiye karşı, Kamu görevi ya da hizmet ilişkisinin sağladığı gücü kötüye kullanarak, 3. derece dahil kan ve kayın hısımlığı ilişkisi olan kişiye karşı, Silahla veya birden çok kişi tarafından birlikte işlenirse, eylemciye verilecek ceza yarı oranında artırılır.

CİNSEL SALDIRI SONUCU YARALANMA, PSİKOLOJİK YA DA FİZİKSEL BAŞKACA ZARARLAR DA VARSA BU CEZA MİKTARINI ETKİLER Mİ?

Cinsel saldırı sırasında, direncin kırılmasına neden olacak cebir kullanılmışsa, bu şiddet eylemi nedeni ile ayrıca ceza verilir. İşlenen suç nedeni ile mağdurun beden ya da ruh sağlığının bozulması halinde, eylemciye 10 yıldan az olmamak üzere ceza verilir.

Cinsel saldırı nedeni ile mağdurun ölümü ya da bitkisel yaşama girmesi durumunda, eylemci, ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum olur.

EVLİLİK İÇİ CİNSEL SALDIRI NE DEMEKTİR?

TCK, Cinsel saldırı eyleminin, evlilik birliği içinde gerçekleşmesi halini şikayete bağlı bir suç olarak kabul etmiştir. Hukuk sistemimize yeni girmiş olan bu suç türü, yasamızın, bireyi, her koşulda şiddete karşı koruma kararlılığının bir yansıması olarak karşımıza çıkıyor. Yasaya hakim olan 'Önce insan' düşüncesi, evlilik kurumunu koruduğumuz zannıyla, kimse ile paylaşmadığımız, "özel alanımız" diyerek içimize attığımız, aile içinde yaşanan pek çok

olumsuzluğun, özünde aileyi içinden kemiren ve çürüten unsurlar olduğunu görmemize yardımcı oluyor. Cinsel şiddet, çoğu zaman evin içinden birinden, hatta eşimizden gelebilir. Evlilik birliği, eşlerin birbirine dayak atmasına, hakaret etmesine, aşağılamasına, aç susuz bırakmasına, eve kapatılmasına nasıl izin vermiyorsa, zorla cinsel birlikteliğe de izin vermez. Evimiz içindeki bu şiddeti de yargı ile bölüşerek çözebiliriz. Unutmayalım ki yasalar, cezalandırmak, yok etmek için değildir. Önlemek, düzeltmek, onarmak gibi görevleri vardır. Biz de evlilik birliğimizi onarmak istiyorsak, yasaların bize verdiği hakları kullanmaktan çekinmemeliyiz. (TCK:102/2)

CİNSEL TACİZ VE İŞ YERİNDE CİNSEL TACİZ NE DEMEKTİR?

Cinsel taciz, bir kimsenin, vücut dokunulmazlığının ihlali niteliği taşımayan cinsel davranışlarla gerçekleştirilir. Yeni yasamıza göre, bir kimseyi, cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikayeti üzerine ceza verilmektedir. Yeni yasa, işyerinde cinsel taciz eylemini, bu eylemin, nitelikli hali olarak tanımlamıştır. Yasamız, çalışma yaşamı içinde bulunan bir kişinin, işyerinde, hiyerarşi ve hizmet ilişkisinin yarattığı güçten ya da aynı iş yerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanarak, diğer çalışana cinsel tacizde bulunması halinde verilecek cezanın yarı oranında artırılmasını emretmektedir. (TCK:105/2)

Taciz mağdurunun beyanı yeterli

Cuma, 09 Eylül 2005

Yargıtay, cinsel taciz iddialarında örnek bir karar verdi. Yüksek mahkeme, bir kadın sekreterin cinsel taciz anlatımını yeterli bulurken, tanık işçilerin aksi yöndeki beyanlarını kabul etmedi.

Cinsel taciz iddialarını kanıtlamakta güçlük çeken kadın işçilere Yargıtay'dan destek geldi. Yargıtay, sekreterinin cinsel taciz iddiasıyla işinden olan bir bölge müdürünün açtığı tazminat davasında, tanıkların "Müdürümüze komplo kuruldu" ifadelerini dikkate almazken, cinsel taciz mağduru sekreterin anlatımlarını yeterli buldu. Yargıtay'a bu kararı aldırın olay şöyle gelişti:

Sekretere, çalıştığı iş yerinin bölge müdürü cinsel tacizde bulundu. Sekreter daha sonra bölge müdürünün baskısı nedeniyle bu kişinin eylemlerine göz yummak zorunda kaldı. Ancak, bir süre sonra kıskançlık krizine giren müdür, sekreterinin başka erkeklerle konuşmasını yasakladı ve işyerinde odasına gelenleri göndermesini istedi; ayrıca, sekreteri işten çıkarmakla tehdit ederek ilişkiye zorladı.

Sekreter, baskılara dayanamayıp işyerinden istifa etti. Genel müdürüne bir mektup göndererek, başına gelenleri ayrıntılarıyla anlattı ve bölge müdürünü şikayet etti. Genel müdür, bunun üzerine, bölge müdürünün iş sözleşmesini feshetti. Taciz nedeniyle işten atılan bölge müdürü, kıdem ve ihbar tazminatı ile fazla çalışma ücretini alabilmek için mahkemeye başvurdu.

Mahkemede, ifade veren tanık işçiler ise sekreterin bir başka işçi ile ilişkisinin olduğunu ve bu yüzden davacıya karşı komplo kurulduğunu kaydetti. Mahkeme, davacının bölge müdürü konumunda çalıştığı ve mesaisini kendisinin belirlediği gerekçesiyle fazla çalışma ücretinin yanı sıra, kıdem ve ihbar tazminatlarının da reddine karar verdi.

Davanın temyiz edilmesi üzerine dosya Yargıtay'a taşındı. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, cinsel taciz mağdurları için emsal olacak bir karar verdi. Yerel mahkemede, tanık işçilerin "kadın sekreterin bir başka işçi ile ilişkisinin olduğunu ve bu yüzden davacıya karşı komplo kurulduğunu" yönündeki ifadelerini değerlendiren Daire, kararında şöyle dedi: "Gerçekten bir kadın işçinin nedensiz yere kendisinin cinsel tacize uğradığı yönünde bu kadar ayrıntılı olarak açıklamada bulunması hayatın olağan akışına aykırıdır. Bölge müdürü, daha sonra da kadın işçinin rızasıyla bu tür eylemlerine devam etmişse de davacının işyerinde haiz olduğu yönetici konumu sebebiyle baskı oluşturarak bu eylemlere giriştiği ve son dönemlerde kadın işçinin karşı çıkmaları üzerine işten çıkartmakla tehdit ettiği anlaşılmaktadır. Somut olayda bölge müdürü ile sekreter arasında yaşananlar iş düzenini bozacak nitelikte olduğu gibi doğruluk ve bağlılığa da aykırı eylemler niteliğindedir."

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, bölge müdürünün ihbar ve kıdem tazminatlarının reddine karar verdi. Daire, bölge müdürünün, alt kademelerde çalıştığı dönemlere ilişkin fazla çalışma ücretinin ise ödenebileceğini öngördü.

(SD)

ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARI NE DEMEKTİR?

Yeni Türk Ceza Yasası'nda yetişkinlere yönelik olarak gerçekleşen cinsel amaçlı eylemler, 'Cinsel Saldırı Suçu' olarak adlandırılırken, çocuklarımıza yönelik cinsel amaçlı saldırılar, "Cinsel İstismar" olarak adlandırılmaktadır. İstismar, 'kötüye kullanma- iyi niyeti sömürme' anlamına gelmektedir. Aynı nitelikteki bu eylemin, çocuklar yönünden farklı adlandırılmasının nedeni, erişkin yönünden cinsel suçlardan söz edebilmek için 'rızanın olmaması- zor unsurunun bulunması' gerekirken, çocuklara yönelik cinsel suçlarda, çocukların rızasından söz etmenin olanaksız oluşudur. Çocuklar, kendilerine yönelik cinsel amaçlı saldırının ayırıcısında değildir. Bu saldırının kendileri üzerinde yaratacağı olumsuzluk ve zararları bilmemektedirler. Bu nedenle, saldırı karşısında hareketsiz ve dirençsiz olmaları halinde dahi, bu duruma, rızaları dışında tahammül ettiklerini- boyun eğdiklerini kabul etmek gerekmektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi, onsekiz yaşına kadar herkesi çocuk saymaktadır. (Madde:1) Aynı Sözleşme'nin 19. ve 34. maddelerinde ise, çocuğa yönelik her türlü, bedensel ve zihinsel saldırı; istismar ve suiistimal olarak değerlendirilmekte ve bu hallerde çocuğun korunması sorumluluğu devlete verilmektedir. Bu nedenle TCK, çocuklara yönelik cinsel saldırı eylemlerini 'istismar' olarak nitelemiştir. Yasa'da çocukların durumu, yaşlarına ve cinsel farkındalıklarına göre iki grupta ele alınmıştır. Yasamız, 103. maddesinde 'cinsel istismar'ı şöyle tanımlamaktadır: "Cinsel istismar deyiminden; "Onbeş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış; diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar" anlaşılır."

Bu tanım, Yasa'da, yukarıda belirtilen ölçütten ayrı bir tanımın da yapıldığını göstermektedir. Yasa Koyucu, onbeş yaşın üzerindeki çocuklara yönelik eylemlerde, onbeş yaş üstü çocukların, uğradıkları saldırının, hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğine sahip olmaları halinde, eylemin rıza dışı ve iradeyi etkileyen bir nedenle gerçekleştirilmesi halini 'istismar' olarak kabul etmiştir.

ÇOCUKLARA YÖNELİK NİTELİKLİ CİNSEL SALDIRI EYLEMLERİ HANGİLERİDİR VE NASIL ÇEZALANDIRILIR?

Kız ve kadınlara yönelik cinsel saldırı suçlarında olduğu gibi, çocuklara yönelik cinsel istismar suçlarında da 'Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumu' nitelikli hal sayılmış ve bu tür fiillere daha ağır ceza verilmiştir. (TCK:103/2)

Cinsel istismarın, üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan veya kayın hısmı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde de verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır. (TCK:103/3)

Cinsel istismarın, onbeş yaşını tamamlamamış, ya da onbeş yaşından yukarı olsa da uğradığı saldırının anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı cebir veya tehdit kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda da ceza yarı oranında artırılacaktır. (TCK:103/1)

Cinsel istismar için başvuru cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması halinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanacaktır. (TCK:103/5)

Suçun sonucunda mağdurun beden ve ruh sağlığının bozulması halinde onbeş yıldan az olmamak üzere ceza verilecektir. (TCK:103/6)

Cinsel istismar eylemi nedeni ile suçun, mağdurunun, bitkisel yaşama girmesi veya ölümüne neden olunması durumunda, eylemciye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilecektir. (TCK:103/7)

15 YAŞINI BİTİRMİŞ REŞİT OLMAYANLA ŞİDDET OLMADAN KURULAN CİNSEL İLİŞKİ SUÇ MUDUR?

TCK'da bu başlık altında cezalandırılan, 15-18 yaş arasındaki çocuklarla zor kullanmadan, yani cebir, tehdit ve hile olmaksızın, cinsel ilişkide bulunan kişidir. Zor unsurunun olmayışı ve çocuğun içinde bulunduğu yaş gereği cinsel farkındalık içinde bulunması nedeni ile bu tür fiillerin cezalandırılması şikayete bağlı kılınmıştır.

Şayet, eylemci, çocuktan 5 yaş daha büyük ise, zor kullanılmamış dahi olsa şikayet koşulu aranmaksızın, cezası iki kat artırılabacaktır. (TCK:104)

Bu maddenin düzenlenmesi sırasında, TCK Kadın Çalışma Grubu farklı bir önermede bulunarak 15-18 yaş arasındaki çocukların, rızaları ile cinsel ilişkiye girmeleri halinde ceza verilmemesi gereğine dikkat çekti.

SORUN: 15-18 yaş arası, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre bireylerin çocuk sayıldıkları yaşlardır. Ancak, özellikle coğrafi ya da biyolojik nedenlerle çocuklar, daha erken yaşlarda cinsel yetişkinliğe ulaşabilirler. Bu durumda, 15-18 yaş arasındaki çocukların zora dayalı olmayan ve ortak iradeleri ile oluşan cinsel birlikteliği, bir cinsel istismar ya da cinsel saldırı olarak değerlendirmek, cezaevlerini bu çocuklarla doldurmak anlamına gelecektir. Bu nedenle, önümüzdeki süreç içinde bu sorun, yeni bir uğraş alanı olarak önümüzde durmaktadır.

YENİ TCK, SUÇLULARI CEZALANDIRIRKEN, MAĞDURUN KIZ YA DA KADIN OLMASINI FARKLI DEĞERLENDİRİYOR MU?

Yeni yasal düzenlemeyle, cinsel suçlar karşısında, evli kadın ile kızları farklı korumaya alan düzenlemelerden vazgeçildi. Önceki yasamızda, evli kadın, bekar kadına göre daha fazla korunmakta idi. Bu ayrıcalıklı koruma, ne yazık ki bireye değil evlilik kurumuna idi. Oysa, tecavüz ya da taciz fiilleri karşısında kız ya da kadın olmanın daha ağırlaştırıcı sonuçlar yaratmayacağı, haksızlığın medeni durumları ne olursa olsun tüm mağdurları eşit etkileyeceği açıktır.

TECAVÜZCÜ, MAĞDURLA EVLENEREK CEZADAN KURTULABİLECEK Mİ?

Eski TCK'da, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, cinsel saldırı ya da kız-kadın kaçırma suçlarında "etkin pişmanlık" adı verilen, suçun mağdurunu korumak yerine, suçluyu korumaya alan bir düzenleme bulunuyordu; Cinsel saldırıda bulunan ya da kız kaçıranın mağdurla evlenmesi halinde cezası 5 yıl süre ile ertelenmiş oluyordu. Beş yıl süre ile evlilik birliğinin sürmesi halinde de eylemcinin cezası ortadan kaldırılıyordu.

Kadını, kendisine tecavüz eden ya da zor kullanarak kaçıranla evlendirip cezalandıran ve onun yaşamını zindana çeviren bu uygulamanın insan haklarının korunması ile uzaktan yakından ilgisi yoktu. Bu uygulamada mağdur, suçlu, suçlu ise ödüllenen durumunda bulunuyordu. Yeni yasamızda, tecavüze uğrayan genç kızların tecavüzcüsü ile evlenmesi halinde tecavüz edenin cezadan kurtarılmasına olanak sağlayan bu hukuka aykırı düzenleme kaldırıldı.

BEKARET KONTROLÜ YASAL MI?

"Bekaret kontrolü" her zaman hukuka aykırı idi. Yeni yasamızda "Bekaret Kontrolü" deyimi açıkça ifade edilmiyor. Bu kavram yerine "genital muayene" terimi kullanıldı. Bundan böyle, ancak bir suçun araştırılmasına bağlı olmak koşulu ile ve yargıç ya da savcı kararı ile bu tür muayene gerçekleştirilebilecek. Yetkili hakim ve savcı kararı olmaksızın, kişiyi genital muayeneye gönderen veya bu muayeneyi böyle bir karar olmaksızın yapan eylemci ceza görecektir. (TCK: 287)

Ancak, bulaşıcı hastalıklar nedeni ile kamu sağlığını korumak amacı ile kanun ve tüzüklerde öngörülen hükümlere uygun olarak yapılan muayeneler için bu madde hükmü uygulanmayacak.

SORUN: Bu düzenlemede eksik olan yan, bu tür muayeneler için mağdurun olurunun aranmamış olmasıdır. Bir suçun araştırılması hali dahi olsa, bireyin beden bütünlüğüne müdahalenin onun iznine bağlı olması gereklidir. İnsan haklarına uygun bir koruma ancak, bu müdahaleye bireyin onayı ile mümkün olmalıdır. Hasta hakları yönünden dahi korumaya alınan bu hakkın, suçun mağduruna da tanınması yerinde olacaktır.

Özellikle delil elde etmek için seçilmiş olduğu ileri sürülen bu yöntem, çok ikna edici değildir. Bugün ulaşılan teknik, cinsel saldırı suçlarında, saldırganın ve eylemin niteliğinin saptanması için geniş olanaklar tanımaktadır. Cinsel saldırı suçunun mağdurunun, genital muayene nedeni ile ikinci bir travma altında kaldığı unutulmamalıdır.

EVLİLİK DIŞI DÜNYAYA GELEN ÇOCUĞUN ÖLDÜRÜLMESİNE CEZA İNDİRİMİ SÜRÜYOR MU?

Yeni TCK'da, evlilik dışı dünyaya gelen çocuğun annesi tarafından namus kurtarma gerekçesi ile öldürülmesi eylemine ceza indirimini getiren bir düzenleme artık yoktur. Yeni TCK; insan yaşamını, korunacak en yüksek değer olarak kabul etmekte ve namus kavramının yaşama hakkının üzerinde tutulmasını reddetmektedir.

NAMUS CİNAYETLERİNE YENİ TCK NASIL YAKLAŐIYOR?

Kadınların yıllardır ısrarla savundukları 'Namus cinayetleri'ne indirim sağlayan düzenlemelerin yürürlükten kaldırılması ve nitelikli adam öldürme fiili olarak tanımlanıp, cezalandırılması istemi, kısmi bir kabulle TCK'da yer almış bulunuyor. TCK değişikliği tartışmalarında en önemli sorun alanlarından birini oluşturan bu istem, yaşamıza 'töre cinayetleri' nitelemesi ile girmiş oldu.

Ayrıca yeni TCK, 29. maddesinde, daha önce ceza indirimine olanak sağlayan 'Haksız Tahrik' maddesini yeniden düzenlemiş bulunuyor. Buna göre, 'haksız tahrik'in (Hukuk düzeninde onaylanmayan eylem) kabulü için, hiddet ve şiddetli eylemin haksız bir fiil sonucu ortaya çıkması ve doğrudan haksız fiil eylemcisine yönelik olması aranıyor. Örneğin, tecavüz sonucu hamile kalmış bir kadının öldürülmesi eyleminde fail, ceza indiriminden yararlanamıyor. Suçun mağduruna yönelik eylemlerde ceza indiriminin uygulanmasının önüne geçilmiş oluyor.

SORUN: *Namus ve töre cinayetlerinin içerik olarak farklı anlamlar taşıması karşısında bu maddedeki düzenlemeyi yeterli bulmadığımız açıktır. Ancak, yasanın özellikle 'haksız tahrik' başlıklı 29. maddesinin gerekçesinde yasa koyucunun bu iki kavramı, aynı anlamlar yükleyerek açıklamış olması namus cinayetlerinin de aynı madde içinde ve nitelikli adam öldürme fiili olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.*

AİLE BÜYÜKLERİ, EŐ YA DA ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDET CEZA YASASI KAPSAMINDA MIDIR?

TCK, bu tür suçları, vücut dokunulmazlığına karşı suçlar olarak nitelemektedir. Şiddet, her biçimde suçtur. Aile bireylerinden biri olmak, diğerine şiddet uygulamaya izin vermez. Hukuk, bireyin yaşama hakkını, en temel değer olarak kabul eder. Bu nedenle, TCK'nın 86. ve 87. maddelerinde, bir başka kişiye karşı kasıtlı olarak, zarar veren, onun sağlığını ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişinin cezalandırılacağı belirtilmektedir.

Bu fiil, 'üstsoya, altsoya, eşe veya kardeőe karşı' yapılmışsa ceza, artırılabilecektir.

Şayet kasten yaralama, gebe bir kadına karşı işlenir de çocuğun vaktinden önce doğmasına neden olursa ya da sürekli bir bedensel zaafa yol açarsa veya yaşam tehlikesi yaratırsa verilecek ceza bir kat artırılabilecektir.

Yaralama, mağdurun bitkisel yaşama girmesine, iyileşmesi olanağı olmayan bir hastalığa yakalanmasına, duyularından ya da organlarından birinin işlevini yitirmesine, konuşma ya da çocuk yapma yeteneğinin yitirilmesine, yüzünde sürekli değişikliğe, gebe kadının çocuğunun düşmesine neden olursa, verilecek ceza iki kat artırılabilecektir.

Kasten yaralama vücutta kemik kırılmasına neden olduysa kırığın yaşam fonksiyonlarındaki etkisine göre ceza artırılarak verilebilecektir.

TCK İŞKENCEYİ VE EZİYETİ NASIL TANIMLIYOR?

Anayasamızın 17. maddesinde ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde, kimseye eziyet ve işkence yapılamayacağı açıkça belirtilmiştir.

Uluslararası sözleşmeler ve iç hukukumuz, işkenceyi insan onuruna aykırı görmekte ve cezalandırmaktadır. İşkence suçu ile korunan değer, bireyin vücut dokunulmazlığı ve onurudur.

Yeni TCK'nın 94. Maddesi'nde işkence suçu şu biçimde tanımlanmaktadır:

'Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin, etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu

görevlisi hakkında 5 yıldan 12 yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.'

Suçun, çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı işlenmesi halinde, 8 yıldan, 15 yıla kadar hapis cezası verilecektir.

Eylemin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunacaktır.

Yasanın 95. Maddesi'nde de işkence fiilinin yarattığı sonuçlara bağlı olarak artırılmış halleri sıralanmaktadır. Bu tanımda, 'suçun sadece kamu görevlileri tarafından ve suç işlediği savı ile gözaltında tutulan kişiye karşı, ikrar elde etmek amacı ile işlenmesi' kabulünden daha ileri bir kabul ve tanımlamaya gidildiği açıkça görülmektedir.

Eziyet, TCK'nın 96. maddesinde tanımlanmaktadır. Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışlarda bulunmasıyla gerçekleşen, sistemlilik ve süreklilik arzeden davranışlardır.

Yasanın 96. maddesinde, eziyet fiilinin, çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı, üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa veya eşe karşı işlenmesi halinde, kişi hakkında artırılarak hapis cezası verilecektir.

ÇOCUK DÜŞÜRME VE ÇOCUK DÜŞÜRTME HANGİ KOŞULLARDA SUÇTUR?

TCK'NIN 99. 100. ve 102. Maddelerinde, rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişinin cezalandırılacağı belirtilmemektedir.

Rızaya dayalı olarak çocuğun aldirılması, gebelik süresinin 10 haftadan az olması koşuluna bağlıdır. Bu durumda, çocuğun düşürtülmesine rıza gösteren kadın ve çocuğu düşürten kişi ayrı ayrı ceza alır. Bu eylem nedeniyle, kadının beden ve ruh sağlığında zarar ortaya çıkmışsa ceza artırılır.

SORUN: TCK Kadın Platformu bu sürenin 12 hafta olmasını talep etmiştir.

KISIRLAŞTIRMA HANGİ HALLERDE SUÇTUR?

Bir erkek ya da kadını rızası olmaksızın kısırlaştırıran kimseye ceza verilir. Bu eylem kısırlaştırma işlemi yapma yetkisi olmayan bir kişi tarafından yapılırsa ceza artırımı uygulanır.

EŞİM, AİLE BİREYLERİMDEN BİRİ YA DA HERHANGİ BİRİ BENİ BİR YERDE KALMAYA ZORLAYABİLİR Mİ?

TCK'nın 109. Maddesinde 'Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitme veya bir yerde kalma özgürlüğünden yoksun bırakan kişiye' ceza verilmektedir. Bu eylem sırasında, cebir, tehdit veya hile kullanılması halinde ceza miktarı artırılır.

Bu suçun; silahla, üstsoy, altsoy, eşe karşı ya da çocuğa veya kendini savunamayacak durumda olan kişiye karşı işlenmesi halinde de artırılarak ceza uygulanacaktır.

Bu suç cinsel amaçla işlenmişse, verilecek cezalar yarı oranında artırılabilecektir. Ancak, suç işleyen, soruşturmaya başlamadan önce mağdura bir zarar vermeden ve kendiliğinden, mağduru güvenli bir yerde serbest bırakırsa, cezası üçte ikisine kadar indirilebilecektir.

TCK'YA GÖRE AYIRIMCILIK SUÇ MUDUR?

Bu kavram, TCK'ya yeni girdi. Bireyler arasında yasaları ihlal ederek ayrımlar yapılmasını ve böylece, ayrıma tabi tutulan kişinin, hukukun sağladığı olanaklardan yoksun bırakılmasını cezalandırıyor. Yasada; taşınmaz malın satılmaması, devredilmemesi bir hizmetin sunulmaması ya da bireyin işe alınmaması halleri, "ayırım" olarak değerlendirilmiş ve cezalandırılmıştır. (Madde: 122)

TCK'da iş ve çalışma hürriyetinin ihlali hali, ayrıca 117. Madde'de de yer almaktadır. Maddenin 1. fıkrasında bireyin iş ve çalışma özgürlüğünün zor ya da tehdit yoluyla engellenmesi, şikayete bağlı suç olarak ifade edilmektedir.

Maddenin 2. fıkrasında çaresiz ya da kimsesiz kişilerin bu durumunu ya da bir kişiye bağılılığı sömürerek bireyleri ücretsiz olarak çalıştıranlar ya da sunduğu hizmetle orantısız düşük ücret verenler, ayrıca bu durumda bulunan kişileri insanlık onuruyla bağdaşmayacak çalışma ve konaklama koşullarında tutanlar daha ağır cezayla cezalandırılmaktadır.

SORUN: Ancak, her alanda olduğu gibi cinsiyet ayrımının yapılmasında da bu suçun daha geniş olarak ele alınması gerekirdi. TCK'nın 122. Maddesi'nin 1. Bendi'nde: 'Kişiler arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım yapılarak' cümlesi bulunmaktadır. Bu cümlenin başına 'her ne suretle olursa olsun', 'yapılarak' sözcüğü yerine de, 'yapılması yasaktır' sözcükleri eklenerek yapılacak suç tanımı, ayrımcılık fiilinin ceza yaptırımına bağlanmış olmasını daha açık ve net bir biçimde kapsayacaktır. Çünkü yaşamın içinde, yasada sayılan nedenlerle ayırım salt üç alanda değil, çok değişken hal ve durumlarda karşımıza çıkabilmektedir. Her türlü hakkın, ayrımcılık yapılarak cezalandırılması suç sayılmalıdır. Bu eksikliğine karşın, bu maddenin TCK'da yer alması olumlu olmuştur. Özellikle işe alınmada ve çalışmaya yaşamında karşılaşılabilecek ayrıcalıklar, bu madde ile ceza yaptırımına bağlanabilecektir.

YASADA, HAYASIZCA HAREKETLER NASIL TANIMLANMAKTADIR?

TCK, 'Alenen cinsel ilişkide bulunan ve teşhircilik yapan kişileri' cezalandırıyor. Bu cezalandırmanın gerekçesinde 'toplumun sahip olduğu ortak edep (ar ve haya) duygularının, edep törelerinin ihlali, incitilmesi ve hangi şekilde olursa olsun, edep ve ahlak temizliğine açıkça saldırı niteliği taşıyan hareketler, tutum ve davranışların cezalandırıldığı' ifade ediliyor. (TCK: 225)

SORUN: Gerekçede yer alan bu açıklama esas olarak yasa metni ile çelişiyor. Gerekçede hayasızca sayılan hareketlerin 'her ne suretle olursa olsun' biçiminde tanımlanmış olmasına karşın yasa metninde hayasız hareket olarak tanımlanan eylemlerin 'aleni cinsel ilişki ya da teşhircilik olduğunun' anlaşılması gerekmektedir. Gerekçede bu tanımın çok genel bir biçimde ifade edildiği görülmektedir ki böyle bir değerlendirme keyfi uygulamaların gündeme gelmesine neden olabilir. Bu maddenin gerekçesinde bir başka sorun 'alenen cinsel ilişkide bulunma' eyleminin 'cinsel arzuların tatmini amacına yönelik her türlü davranış' biçiminde tanımlanmış olmasındadır. Teşhirciliğin konusu da 'kişinin cinsel organlarından ibaret değil' biçiminde tanımlanmıştır. Oysa teşhircilik, cinsel organın teşhiri biçiminde anlaşılmalıdır. Cinsel ilişkiden anlaşılması gereken de filli cinsel ilişkidir. Yasanın bu anlamda yeniden düzenlenmeye gereksinimi bulunmaktadır. Aksi halde sokakta birbirine sarılmış iki insanın ya da kısa etek giymiş bir kadının bu madde kapsamında suçlanması söz konusu olabilecektir ki bu durum hukukla açıkça çelişecektir.

YASA, MÜSTEHCENLİĞİ NASIL TANIMLIYOR?

Yasanın 226. Maddesinde 'Müstehcenlik' başlığı altında 'bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten, bunları çocukların bulunduğu yerlerde sergileyen, satan, kiralayan, bunları promosyon olarak veren, reklamını yapan kişiler' cezalandırılmaktadır.

Bunların basın ya da yayın yoluyla yayınlanması, bu yayınlarda çocukların kullanılması, çocukların kullanıldığı ürünlerin satışa sunulması halinde, ceza ağırlaştırılarak verilmektedir. Yine bu maddede, şiddet kullanılarak hayvanlarla, ölmüş insan bedeni üzerinde veya doğal olmayan yoldan yapılan cinsel davranışlara ilişkin yazı, ses veya görüntüleri içeren ürünleri üretmek, satışa sunmak gibi eylemlere de daha ağır ceza verilmektedir. Bu madde hükümlerinin istisnası, bilimsel eserler ve çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla sanatsal ve edebi değeri olan eserlerdir.

SORUN: 'Müstehcenlik', salt çocuklar yönünden önlem alınmasını gerektiren bir kavram değildir. Ayrıca müstehcen kavramının yasada açıkça ifade edilmemiş oluşu ve gerekçede müstehcen olanın hayasızca hareketlerle özdeş tutulmuş olması, hem suçun iyi tanımlanmamış olmasını getirmekte, hem de yaptırımın keyfi uygulamalara aracı kılınması tehlikesini yaratmaktadır.

TCK; BİR ÇOCUĞU YA DA KİŞİYİ, FUHŞA TEŞVİK ETMEK YA DA FUHŞ İÇİN ARACILIK YAPMAK ŞUÇUNU NASIL TANIMLAMAKTADIR?

TCK'nın 227. Maddesi'nde; çocuğun ya da bireyin fuhşa teşvik edilmesi, bunun yolunun kolaylaştırılması, fuhşa aracılık edilmesi, bu amaçla yer temin edilmesi, fuhuş amacıyla ülkeye insan sokulması ya da ülke dışına insan çıkarılması fiillerini gerçekleştirenler hakkında ceza yaptırımını bulunmaktadır. Bu fiiller, cebir, tehdit ve hileyle yapılırsa verilecek ceza iki kat artırılabacaktır.

Yukarıdaki eylemleri, eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuzu kötüye kullananlar gerçekleştirirse verilecek ceza yarı oranında artırılabacaktır.

BİRDEN ÇOK EVİLİK, HİLELİ EVLENME, RESMİ NİKAH OLMASIZIN DİNSEL TÖRENLE EVLENME SUÇLARININ CEZALARI NEDİR?

Yeni TCK, daha önceki Ceza Yasasında olduğu gibi, evlilik kurumunu yasal güvencelerle donatmaktadır. Evli olmasına rağmen başkasıyla evlenme işlemi yaptıran ya da kendisi evli olmamakla birlikte evli olduğunu bildiği kişiyle evlilik işlemi yaptıran kişilere hapis cezası verilmektedir. (TCK: 230)

Gerçek kimliğini saklayarak başkasıyla evlenen kişi hakkında ise, hapis cezası verilmektedir. Aralarında evlenme akdi ya da resmi nikah olmaksızın evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar ve yapanlar hakkında da hapis cezası verilecektir. Bu durumda taraflar medeni nikah yaparlarsa, kamu davası ve hükmedilen ceza sonuçlarıyla ortadan kalkacaktır.

AYNI KONUTTA BİRLİKTE YAŞADIĞI KİŞİLERE KÖTÜ MUAMELEDE BULUNAN DA CEZA ALIR MI?

TCK, 4320 Sayılı Ailenin Korunması Yasası ile bir denklik sağlayarak aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birisine karşı kötü davranışta bulunan kişiyi hapis cezasıyla cezalandırmaktadır.

Bu kötü davranış; büyütmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek, meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu birey üzerinde terbiye hakkından doğan, disiplin yetkisi kötüye kullanılarak gerçekleştirilirse, 1 yıla kadar ceza verilir. (TCK: 232)

SORUN: Bu maddede sorun oluşturan anlayış, 'disiplin yetkisinin belli ölçülerde zor kullanmaya izin verdiği' görüşüdür. Gerekçede, 'Her türlü kötü muamele suçun oluşmasını olanaklı kılmaz. Kötü muamelelerin, merhamet, acıma ve şefkatle bağdaşmayacak nitelikte bulunması gereklidir.' denilmektedir. Disiplin, yaşamın doğru yolda planlanması ve düzenlenmesidir. Disiplin adına, kötü muamele yapılabileceği izlenimi veren gerekçe, temel hak ve özgürlüklerle bağdaşmayan bir durum yaratmaktadır.

AİLE HUKUKUNDAN KAYNAKLANAN YÜKÜMLÜLÜĞÜ İHLAL EDENLER CEZA ALIR MI?

Aile birliği, aile bireylerine, karşılıklı olarak bakım, eğitim, destek olma yükümlülüğünü getirmektedir. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyenler, şikayet üzerine 1 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar. Kocanın hamile olan eşini, ya da bir kadınla sürekli birlikte yaşayan erkeğin kendisinden gebe kalmış olan kadını çaresiz durumda terk etmesi halinde de, ceza yaptırımını bulunmaktadır.

Velayet hakları kaldırılmış olsa dahi, sürekli sarhoşluk, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı davranışlarla ya da özensiz davranarak çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan anne ve babaya da ceza verilecektir.

İNŞANLIĞA KARŞI SUÇLAR VE İNSAN TİCARETİ SUÇLARINDA KADINLARI KORUYAN HÜKÜMLER NELERDİR?

TCK, eski ceza yasamızda açıkça yer almayan iki yeni suç tanımı getirmektedir. Ana başlığında insanlığa karşı suçlar olarak tanımlanmış olan bu bölümün altında, soykırım, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti yer almaktadır.

Suç yasada şöyle tanımlanmaktadır: 'Bir planın icrası suretiyle milli, etnik, ırki veya dini bir grubun tamamen veya kısmen yok edilmesi maksadıyla, bu grupların üyelerine karşı kasten öldürme, bireylerin bedensel ve ruhsal bütünlüklerine zarar verme, bir grubu tamamen veya kısmen yok etmeye yönelik koşullarda yaşamaya zorlama, doğumlara engel olmaya yönelik tedbirler alma, bu gruba ait çocukları bir başka gruba nakletme, fiillerinden birinin işlenmesi soykırım suçunu oluşturur.'

Bu tür suçlarda zaman aşımı işlemeyecektir. Yani suçun işlenmesinin üzerinden hangi zaman dilimi geçmiş olursa olsun eylemci yargılanacak ve cezalandırılacaktır.

Bu bölümdeki ikinci suç tanımı, 'İnsanlığa Karşı Suçlar' başlığını taşımaktadır. Kastan öldürme ya da yaralama; işkence eziyet veya köleleştirme, kişi özgürlüğünden yoksun kılma, bilimsel deneylere tabi kılma, cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı; zorla hamile bırakma ve zorla fuhşa sevketme fiillerinin, siyasal, felsefi ırksal veya dinsel nedenlerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda işlenmesi hali 'insanlığa karşı suç' olarak ifade edilmiştir.

Yine aynı bölümdeki diğer suç tanımı göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretidir.

Göçmen kaçakçılığında amaç, menfaat sağlamaktır. Eylemci, bireysel veya örgütlü olarak bu suçta işleyebilmektedir. Yasadışı yollarla bir başka ülkeye giden bireyler, yaşam tehlikesiyle dahi karşı karşıya kalmakta ya da önemli maddi ve manevi zararlara uğramaktadırlar. İnsan Ticareti, göçmen kaçakçılığından çok farklıdır. Bu suçun, işlenmesi için, bir yerden diğer bir yere götürmedeki asıl amaç, bu kişileri zorla çalıştırmak, bazı hizmetleri vermeye mecbur bırakmak, onları adeta tutsaklıkla eşit uygulamalara tabi tutmak yahut organlarının başkasına zorla verilmesine razı etmektir.

CUMHURİYET SAVCILIGI'NA VERILECEK ŞİKAYET DİLEKÇESİ ÖRNEĞİ

CUMHURİYET SAVCILIGI'NA

ANKARA

ŞİKAYET EDEN: İsim, Soyadı, adres

ŞİKAYET EDİLEN: Şikayetçi olduğunuz kişinin ad, soyad ve adresi

SUÇ: Tecavüz, taciz, sarkıntılık, Aile içi şiddet, müessir fiil ve yapılan diğer eylemler belirtilecektir.

SUÇ TARİHİ: Olay tarihi belirtilecektir.

ŞİKAYET NEDENLERİ: (Şikayet Konusu olay, zaman, yer ve doğurduğu sonuçlar belirtilerek kısaca özetlenecektir.)

"ÖRNEĞİN

..... tarihinde sırasında tanıştığım sonradan adının olduğunu öğrendiğim, fakat bana adının olduğunu söyleyen adlı kişi bana ev bulma konusunda yardım edeceğini söylemiş ve beni adındaki emlakçı ile tanıştırmıştı. tarihinde Pazar günü beni ev bakmak üzere emlakçı arkadaşı ile mahallesinde bulunan ... numaralı eve götürdüler. Ev de bulunan bir kaç eşyanın bir önceki kiracının olduğunu ve en kısa zamanda alacağını belirttiler. Ben de inanarak eve bakmaya başladım. Ben içerdeki odaları gezerken kapıyı kilitlediklerini duymadım. adındaki şahıs benimle içerideki odaya geçti. Diğerleri dışarıda idi. Ben ne olduğunu anlamadan arkadan saldırdılar. Ellerinde bıçak olduğu için bağırımıyordum. Tüm direnmeme rağmen karşı koyma çabalarım boşa gitti. Bu iki şahıs tarafından tecavüze uğradım. Kaç kere olduğunu hatırlamıyorum. Beni ertesi gün öğle vakti baygın bir halde evime yakın bir yere bıraktılar. Eğer olaydan şikayetçi olursam, bunun on katını, bu sefer daha kalabalık kişiyle yapacaklarını söylediler. Bu nedenle bugüne dek yakınma olanağı bulamadım. Ancak şimdi suçluların yakalanması ve cezalandırılmasını talep ediyorum."

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda sunduğum nedenlerle, gerekli araştırma ve soruşturma yapılarak, sanıklar hakkında dava açılmasını ve cezalandırılmalarını saygıyla dilerim. (Tarih)

İsim, Soyadı:

İmza:

AİLENİN KORUNMASINA DAİR KANUN

Madde 1- Türk Medeni Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi halinde, Sulh Hukuk Hakimi re'sen meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da bir kaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başkaca tedbirlere de hükmedebilir.

Kusurlu eşin;

- Diğer eşe veya çocuklara (veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerine) karşı şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunmaması,
- Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer eşe ve varsa çocuklara tahsisi ile diğer eş ve çocukların oturmakta olduğu eve veya iş yerlerine yaklaşmaması,
- Diğer eşin (veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin) eşyalarına zarar vermemesi,
- Diğer eşi ve çocukları (veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin) iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi,
- Varsa silah ve benzeri araçlarını zabıtaya teslim etmesi,
- Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak ortak konuta gelmemesi veya ortak konutta bu maddeleri kullanmaması,

Yukarıdaki hükümlerin tatbiki öngörülen süre (altı) ayı geçemez ve kararda hükmolunan tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedileceği hususu kusurlu eşe ihtar olunur. Hakim bu konuda mağdurların yaşam düzeylerini göz önünde bulundurarak tedbir nafakasına hükmeder.

Birinci fıkra hükmüne göre yapılan başvurular harca tabi değildir.

Madde 2- Koruma kararının bir örneği mahkemece Cumhuriyet Başsavcılığına tevdi olunur. Cumhuriyet Başsavcılığı koruma kararının uygulanmasını zabıta marifetiyle izler.

Koruma kararına uyulmaması halinde zabıta, mağdurların şikayet dilekçesi vermesine gerek kalmadan, re'sen soruşturma yaparak evrakı en kısa zamanda Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirir.

Cumhuriyet Başsavcılığı koruma kararına uymayan eş hakkında Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açar. Bu davanın duruşması yer ve zaman kaybına bakılmaksızın 3005 sayılı Meşhut Suçların Muhakeme Usulü Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Fiili başka bir suç oluştursa bile, koruma kararına aykırı davranan eşe ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezası hükmolunur.

Aile içindeki şiddet sorununun çözümü için hazırlanan ve 14 Ocak 1998 yılında kabul edilen 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun; aile üyelerine ailenin diğer bir üyesi tarafından şiddet uygulanması halinde bir takım özel tedbirler alınmasını içerir.

Aile içi şiddete maruz kalan eş veya aile bireylerinden biri ya da olaya tanık olan 3. bir kişi Polise, Aile Mahkemesine veya Savcılığa başvurabilir. (Başvuru için harç ödemek gerekli değildir). Polis veya savcılığa başvurulduğu takdirde olay Aile Mahkemesine yönlendirilir.

Başvuru üzerine Aile Mahkemesi Hakimi olayın niteliklerini göz önünde bulundurarak Kanunda yazılı tedbirlerin birine, birkaçına veya hepsine birden gecikmeksizin hükmeder.

Bu tedbirler, kusurlu eşin;

- a) şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunmaması,
- b) müşterek evden uzaklaştırılması, evin (aile konutunun) şiddete uğrayan eşe ve çocuklarına tahsis

- edilmesi, şiddet uygulayan eşin eve yaklaşmaması,
c) ev eşyalarına zarar vermemesi,
d) aile bireylerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi,
e) varsa silah ve benzeri araçlarını zabıtaya teslim etmesi,
f) alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanmış olarak ortak konuta gelmemesi, şeklinde olabilir.

Hakim bu tedbirlere en çok 6 ay süre için hükmedebilir.

Kusurlu eşe, kararda hükmolunan tedbirlere uymazsa tutuklanacağı ve tedbir süresinin hapis cezasına dönüşeceği ihtar edilir.

Hakim, şiddete uğrayanın yaşam düzeyine uygun bir tedbir nafakasına da karar verebilir.

Koruma kararının bir örneği Aile Mahkemesi'nce Cumhuriyet Başsavcılığı'na iletilir. Savcılık kararın uygulanmasını zabıta (ve gerektiğinde psikolog, sosyal çalışmacı gibi uzman kişiler) aracılığıyla izler. Şiddete başvuran eşin karara uymaması halinde, zabıta mağdurun şikayetine gerek kalmaksızın evrakı Savcılığa iletir. Savcı da karara uymayan kusurlu eş hakkında Sulh Ceza Mahkemesi'nde kamu davası açar. Örneğin eğer evden uzaklaştırılan kişi eve yaklaşır, iletişim araçlarıyla mağduru rahatsız ederse, alkollü bir şekilde kapıya dayanırsa, hakim uzaklaştırma cezasını hapis cezasına çevirebilir.

270 koca sürgün oldu

Salı, 10 Ağustos 2004

Denizli Barosu Başkanı Adil Demir, Aile Mahkemelerinin verdiği karar doğrultusunda, son bir yılda kentte 270 kocanın evden uzaklaştırıldığını söyledi.

Demir, Aile Mahkemelerinde, 10 Temmuz 2003'ten yıl sonuna kadar 124 kocanın, eşlerine ve çocuklarına kötü davrandığı gerekçesiyle kısa süreli evden uzaklaştırma cezası aldığını kaydetti. 2004 yılının ilk yedi ayında 146 kocanın aynı cezayı aldığını belirten Demir, şunları söyledi: "Mahkemeye başvuran aileler direkt boşanma istemiyle karşımıza çıkıyor. Ancak, Medeni Kanunumuz aile birliğinin hemen bozulmasından yana değil. Aile Mahkemesi, ailelere yeni bir şans vermek için dayakçı kocalara evden uzaklaştırma cezası veriyor. Dayakçı kocalar, mahkeme kararı gereği, 3 ay boyunca evlerine giremiyor. Mahkemenin uzaklaştırma kararına uymayan kocalar hapse atılıyor. Denizli'de aile mahkemeleri kurulduktan sonra toplam 270 koca sürgün yedi." (S.D.)

Tehlikedeyseniz! Yardım isteyin!

- 155 Polis İmdat telefonunu arayın.
- Yakın bir karakola giderek şikayet edin. Karakolda şikayetinizin tutanağa geçmesini isteyerek, okuduktan sonra tutanağı imzalayıp mümkünse bir örneğini, değilse tarih ve numarasını alın.
- Karakol sizi hekime gönderecektir. Hekim ya Hükümet Tabibi ya da bir Adli Tıp'da görevli olacaktır. Oradan da bir rapor alın.
- Herhangi bir Adliye'de Aile Mahkemesi'ne veya Cumhuriyet Savcılığı'na başvurup, Ailenin Korunmasına Dair Kanun (Yasal Haklarınız sayfasına link) uyarınca korunma talebinde bulunabilirsiniz.
- Yaşadığınız şiddete tanık olan veya şiddetten haberi olan aile dostu ya da aile üyesi kişiler de ailenin korunması için sizin adınıza Karakola, Aile Mahkemesi'ne veya Cumhuriyet Savcılığı'na telefonla veya şahsen başvurabilir.

KOŞULLARI VARSA BAROLARDAN ADLİ YARDIM ALABİLİRSİNİZ

Bir avukata ihtiyaç duyduğunuzda ekonomik olarak güçsüz iseniz, yaşadığınız ile bağlı Baronun Adli Yardım Kurullarına başvurarak kimliğinizi, ikametgah belgenizi ve muhtardan alacağınız fakirlik belgesini sunarak ücretsiz avukat atanmasını talep edebilirsiniz.

Koşullarınız uygunsa, Baro size avukat yardımı yapacaktır.

BAŞVURULABİLECEK RESMİ KURUMLAR

Polis İmdat -	155
Jandarma İmdat-	156
Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü -	0 212 511 4275
Alo Sosyal Hizmetler-	183
İstanbul İli Emniyet Müd. Çocuk Şb -	0 212
Kadıköy İlçesi Emniyet Müdürlüğü -	0 216 411 70 05
Kadıköy İlçesi Emniyet Müdürlüğü Çocuk Bürosu -	0 216 369 0098
İstanbul Valiliği -	0 212
Kadıköy İlçesi Kaymakamlığı -	0 216
İstanbul Barosu -	0212 251 9855
İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi -	0212 292 77 39
İstanbul Üniversitesi Çapa Erişkin Psikiyatri -	0212 414 24 10
İstanbul Üniversitesi Çapa Çocuk Psikiyatri -	0212 414 20 00- dahili 1390
SHÇEK İstanbul İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü -	0212 511 42 75(5)
SHÇEK İstanbul Gazi Mahallesi Toplum Merkezi -	0212 650 33 21
SHÇEK İstanbul Bağcılar-Evren Toplum Merkezi -	0212 489 09 41
SHÇEK İstanbul Kocamustafapaşa Toplum Merkezi -	0212 632 00 17
SHÇEK İstanbul Sultanbeyli Toplum Merkezi -	0216 496 45 99
SHÇEK İstanbul Yakacık Toplum Merkezi -	0216 309 91 25
SHÇEK İstanbul Mustafa Kemal Toplum Merkezi -	0216 472 72 99
SHÇEK İstanbul Zeytinburnu Toplum Merkezi -	0212 416 25 53

İSTANBUL'DAKİ KADIN SİĞİNMA/KONUK EVLERİ:

Kadıköy Belediyesi Kadın Konukevi -	0216 414 38 61-62
Küçükçekmece Belediyesi Kadın Konukevi -	0212 411 06 00-41
Beyoğlu Belediyesi Kadın Konuk Evi -	0 212

KADIN KURULUŞLARI:

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı -	0 212
Mor Çatı Vakfı -	0 212
Kadın Sığınağı Vakfı -	0212 292 5232

KADIN YOKSULLUĞU/ÇALIŞMA HAYATI VE GİRİŞİMCİLİK

Türkiye nüfusunun yarısını oluşturan kadınların çalışma hayatına katılımı son senelerde düşmüştür. DİE 2001 verilerine göre Türkiye genelinde 2000 senesinde **kadınların %26'sı, erkeklerin ise %73' ü çalışmaktaydı.**

Çalışan erkeklerin %25'i, çalışan kadınların %33'ü **kamu sektöründe** çalışmakla beraber; bu sektördeki 2.3 milyon çalışanın **sadece %23'ü kadındır. Özel sektördeki 8.4 milyon çalışanın ise sadece %16'sı kadındır.** Görüldüğü gibi, her iki sektörde de erkekler çoğunluktadır. (%77, %84)

Çalışan kadınların arasında işveren durumunda olan %0.7 iken, **ücretsiz aile işçisi durumunda olan %51'dir.**(Erkeklerin%10'u işveren, %10'u aile işçisidir.) Kadınların %31.7 'si, erkeklerin %41.7si düzenli, maaşlı olarak çalışmaktadır. (DİE 2001, Yıldız Ecevit 2003)

Ayrıca, küreselleşen ticaretteki rekabet avantajı elde etme amacı; üretimi kayıt dışı olan, enformal sektöre kaydırmıştır. Enformal işgücü, özel imalat sanayinin %53'ünü oluşturmaktadır. İş güvencesiz, sosyal haklardan yoksun ve düşük maaşlı olduğu için, erkekler cazip gelmeyen bu enformel sektörde çoğunlukla kadınlar çalışmaktadır.

DİE 2002 verileri, 18.5 milyon çalışan nüfusun, 9.5 milyonunun aktif sigortalı olmadığını, kısaca kayıt dışı olduğunu, kentte çalışan kadınların %56'sının, erkeklerin ise %29'unun bu sektörde çalıştığını göstermektedir.

Erkekler daha yüksek ücret alır: **kadınların ücretleri erkeklerinkinin yüzde 20 ile 50'si arasındadır.**

Erkekler tüm mülklerin yüzde 92'sine ve gayri safi milli hasılanın yaklaşık yüzde 84'üne sahiptir.

Kendi Kooperatifinizi kurmak istiyorsanız;

Kadınların, her zaman çok görünür olmasa da, toplumun sürekliliğini sağlamak konusunda çok önemli rolleri vardır. Bu nedenle yaşanan temel sorunları en iyi bilenler kadınlardır, dolayısıyla çözüm yollarının geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi konusunda kendi seslerini duyurabilmeleri çok önemlidir.

Bunu yaparken de tek başına bireyler olarak hareket etmek yerine, biraraya gelmek, ortak çözümler geliştirmek sonuca ulaşmak açısından çok yararlı olmaktadır. Öte yandan yürüteceğimiz faaliyetlerde resmi bir yapıya ihtiyaç duymaktayız. Bu nedenle kadınlar açısından örgütlenme önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Örgütlenmedikçe, kendi kurum ve organizasyonlarımızı oluşturmadıkça yapabileceklerimiz kendi küçük dünyalarımızdaki küçük başarılarla sınırlı kalır. Kurumlaşmaksa bize yeni bir dünyanın kapısını açıyor. Hem iş yapmamızı kolaylaştırıyor, hem de bizi düzgün iş yapmaya ve bunun için kendimizi geliştirmeye zorluyor. Diğer sektörlerle, yerel kuruluşlarla olan ilişkilerimiz farklı bir boyuta taşınıyor. Hep talep eden ve şikâyet eden tekil kadınlar olmaktan çıkıp, ortak sorunlara birlikte çözüm üretmek için işbirliği yapılması gereken kadın kuruluşlarına dönüşüyoruz.

Farklı kurumsal çatılar altında örgütlenebiliriz. Vakıf, dernek, şirket ya da kooperatif kurabiliriz. Bütün bu yapıların avantaj ve dezavantajlarını düşündüğümüzde kooperatif maddi olanakları sınırlı kadınlar için en uygun seçenek olarak karşımıza çıkıyor. Buna bağlı olarak Türkiye'de son dönemde çok sayıda

kadın kooperatifi kuruldu. Ülkemizde 50'ye yakın çeşitli konularda faaliyet gösteren kadın kooperatifi bulunmaktadır. Kooperatifler, kuruluşunun kolaylığının yanı sıra, yukarıda bahsettiğimiz yapılar içinde en demokratik ve eşitlikçi olanıdır.

Kadın Kooperatifi kurmak için başvuru, Ankara Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na yapılır. Başvuru için en az 7 kişinin kurucu olarak biraya gelmesi ve bir ana sözleşme hazırlaması gerekir. Ancak kooperatif oluştururken en az 10-15 birlikte çalışmaya hevesli kadının bir arada olması, ortak amaçlar ve yapılacak faaliyetler konusunda uzlaşması da büyük önem taşır.

Bu konuda teknik destek almak üzere başvurabileceğiniz yerler

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı

KEDV'den örgütlenme, ortak amaç ve eylem planı oluşturma, kooperatif kurma ve işletme konusunda eğitim ve danışmanlık desteği alabilirsiniz. Ayrıca başka kooperatiflerle bilgi ve deneyim alışverişinde bulunmak üzere bağlantıya geçebilirsiniz.

Adres: İstiklal Caddesi, Bekar sokak, No: 17, Beyoğlu / İstanbul

Tel: 0212 292 26 72 - 75, Faks: 0212 249 15 08, e.mail: kedv@kedv.org.tr, web: www.kedv.org.tr

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı - Ankara

Adres: Atatürk Bulvarı, No: 193, Kavaklıdere / Ankara, Tel: 0312 417 12 00

Web: www.sanayi.gov.tr

İstanbul Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü

Adres: Aşirefendi Cad. Hoca Kasım Köprüsü Sok. Şeker Han No:4 Sirkeci

Tel: 0212 514 10 80

Mahalle yuvası açmak için;

Çocuğun ilk yıllarında oluşan temel fiziksel, sosyal, zihinsel ve psikolojik yapısı daha sonraki yıllardaki gelişimini de belirler. Bu gelişim süreci bir bütündür. Çocuğun öğrenebilen, araştıran, sorumluluk alan, paylaşabilen, başkalarına saygılı, özgüvenli ve kendini rahat ifade edebilen bir birey olarak gelişmesi bu dönemde aldığı eğitime bağlıdır. Oysa ülkemizde bu yaş çocukları için eğitim imkânları son derece sınırlıdır. Bu hizmetlerin yaygınlaştırılabilmesi için toplumun çeşitli aktörlerinin işbirliği büyük önem taşımaktadır. Bu konuda annelerin / ailelerin alacağı liderlik bütün aktörlerin işbirliğini de kolaylaştıracaktır.

Bu nedenle kendi semtinde çocuklar için bir Merkez açmak isteyen kadınların, öncelikle semtteki diğer kaynaklarla işbirliği zeminini oluşturmaları, bu Merkez için uygun mekân bulması ve bu konuda birlikte çalışabileceği bir kadın grubu oluşturması gerekir.

Bu Merkez, ailelerin, annelerin, çocukların ve mahallelinin ihtiyaçlarına cevap verecek ve aralarındaki etkileşimi güçlendirecek şekilde oluşturulmalı, eğitim yaklaşımı buna göre biçimlendirilmelidir. Bu Merkezde yürütülecek faaliyetleri semtinizin ihtiyacına ve sahip olduğunuz kaynaklara göre planlayabilirsiniz. Bu doğrultuda 3-6 yaş çocukları için yuva hizmeti verebilirsiniz, oyun odaları oluşturabilirsiniz, ev ziyaretleriyle anneleri destekleyebilirsiniz veya oyuncak kütüphanesi açabilirsiniz.

Bu hizmetleri vermek için yerine getirilmesi gereken yasal yükümlülükler vardır. Söz gelimi yuva hizmeti verebilmek için MEB ya da SHÇEK'ten ruhsat alınması gerekir. Bu konuda bu kuruluşların il

ya da ilçe müdürlüklerinden bilgi alabilirsiniz. Diğer uygulamalar içinse, yasal bir düzenleme olmamakla birlikte belli güvenlik koşullarına özen gösterilmesi gerekir.

Bu Konuda Teknik Destek Almak Üzere Başvurabileceğiniz Yerler

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı

KEDV, 0-6 yaş çocukları için uygulanabilecek programlarla ilgili eğitim, danışmanlık ve materyal desteği sağlamakta, ayrıca açılacak merkezler için kaynak yaratma faaliyetlerini desteklemektedir.

Adres: İstiklal Caddesi, Bekar sokak, No: 17, Beyoğlu / İstanbul

Tel: 0212 292 26 72 - 75, Faks: 0212 249 15 08, e.mail: kedv@kedv.org.tr, web: www.kedv.org.tr

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Müdürlüğü

Prof. Kazım İsmail Gürkan Cad. No:8 Cağaloğlu/İstanbul

Tel: 0 212 511 42 75

Milli Eğitim Bakanlığı İl Müdürlüğü

Tel: 0 212 526 19 60 - 5 hat

Mikro-kredi ve tasarruf grupları / Bireysel veya Kollektif Girişimcilik

Günümüz ekonomik politikalarının nüfusun büyük çoğunluğunun ihtiyaçlarını karşılamadığı bir gerçektir. Özellikle yoksullar yaşama ve hayatlarını iyileştirme mücadelelerinde yaratıcılıklarını kullanarak kendi yöntemlerini bulmak zorunda kalıyorlar. Öte yandan, yine bilinen bir başka gerçek var ki, kadınlar kadın olmalarından dolayı ekonomik kaynaklara ulaşamıyorlar. Özellikle yoksul kadınların ulaşabildiği üretim kaynakları son derece sınırlı. İşte burada, bu eşitsiz kaynak dağılımını düzeltecek en önemli araç "kredi"dir. Ancak yine biliyoruz ki, kadınlar pek sınırlı oranda krediye ulaşabilirler, yani borç kullanabilirler. Kadınlar genellikle komşuları ya da akrabalarından borç alırlar. Ama bu kaynakların sürekliliği yoktur ve her ihtiyaç duyduklarında kullanamazlar. Üstelik bu tür borç kullanmanın kadınları ezen bir ağırlığı vardır.

Bu nedenle bütün dünyada kadınlara yönelik mikro kredi programları geliştirmeye başlanmıştır. Türkiye'de de çeşitli kredi uygulamaları vardır. Bunlar:

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı MAYA Mikro Ekonomik Destek İşletmesi

Bir iş kurmak veya var olan işini geliştirmek isteyen ve bunun için sermaye ihtiyacı olan kadınlara kredi verilmektedir. İstanbul, Kocaeli, Adapazarı ve Düzce'deki kadınlar bu kredilerden faydalanabilir. Evinde, pazarda, tezgâhta ya da dükkânda küçük çaplı bir iş yapan ve bu işini geliştirmek isteyen ya da küçük bir iş kurmak isteyen kadınlara kredi verilmektedir. İş türleri konusunda kısıtlama yoktur. Miktarlar 100-2,000YTL arasında değişmektedir. Geri ödemeler 4-12 ay vade ile yapılmaktadır. Başvurular 0212 2922672 (4 hat), 0212 2490700, 0212 2923200 numaralı telefonlara yapılmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV):

Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) kapsamında istihdam sağlayıcı işlere uzun vadeli krediler verilmektedir. Tüm illerde uygulanmaktadır. Başvurular illerdeki SYDV'lere yapılmaktadır.

İstanbul Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü:

İstanbul Valiliği Hizmet Binası, Ankara Cad. Cağaloğlu Eminönü/İstanbul

Tel: 0 212 512 05 26 / 519 45 88 / 513 48 18

Kadıköy İlçesi Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı:

Ayrıca kadınların kendi fonlarını geliştirmelerine yönelik çeşitli ülkelerde de uygulaması olan tasarruf grupları, kadınların kendi kredi kaynaklarını yaratmalarını sağlayan bir modeldir. Tasarruf grupları aslında kadınların tüm yönetim ve denetimi ellerinde tuttukları kendilerine ait küçük bir "banka" gibi düşünülebilir. Kadınlar, kendi tasarruflarını bir araya getirir ve oluşturdukları fonu yönetir, üyelerinin her türlü ihtiyaçları için kredi verirler.

Kısaca tasarruf grupları, denetim ve yönetimin kadınların elinde olduğu etkili bir mali sistem yaratmak demektir. Ayrıca, kadınların kendi mali kurumunu yaratmanın ötesinde, üyelerine öğrenme, düşünme, analiz etme ve mahalle ya da çevrelerindeki diğer konulara katılma fırsatları da yaratır. Bir yandan da kendi aralarında bir destek grubu oluşturmak, ortak sorunlarla yüz yüze gelmek ve harekete geçmek üzere bir sığrama tahtası sağlar.

Tasarruf grubu kurma ve geliştirme konusunda Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı eğitim ve danışmanlık hizmeti vermektedir.

Adres: İstiklal Caddesi, Bekar sokak, No: 17, Beyoğlu / İstanbul

Tel: 0212 292 26 72 - 75, Faks: 0212 249 15 08, e.mail: kedv@kedv.org.tr, web: www.kedv.org.tr

Üretilen Ürünlerin Pazarlanması

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı Nahlı İktisadi İşletmesi

Adres: İstiklal Caddesi, Bekar Sokak, No:17, Beyoğlu / İstanbul

Tel: 0212 251 90 85

KADIN VE EĞİTİM

Türkiye'de **640.000 kız çocuğu zorunlu eğitim görmemektedir**. 15 yaş ve üstü nüfustan kadınların yüzde 75'i ve erkeklerin yüzde 93'ü okuma yazma bilmektedir.

Kız çocuklara oranla erkek çocukların ilköğretim seviyesinden sonra eğitime devam etme olasılığı daha fazladır.

Okul kitapları erkeklere liderlik, kadınlara ise ev işi rollerini biçen toplumsal cinsiyet kalıplarını pekiştirmektedir.

Bu konudaki bazı istatistikler:

Tablo 1 Okuryazar olmayanların kentsel-kırsal nüfusa oranı (%) (DPT 2000a)

	Toplam kırsal nüfus içindeki oran	Toplam kentsel nüfus içindeki oran
Kadın	30,4	18,7
Erkek	10,1	4,5

Tablo 2 Cinsiyete göre nüfusun eğitim durumu (En az lise mezunu olanlar) (%) (OECD 2002)

Yaş grubu 35-44	Kadın	Erkek	Cinsiyet farkı
Türkiye	18	28	10

Tablo 3 Cinsiyete göre nüfusun eğitim durumu: (En az üniversite mezunu olanlar) (%) (OECD 2002)

Yaş grubu 35-44	Kadın	Erkek	Cinsiyet farkı
Türkiye	7	9	2

Tablo 4 Okulöncesi eğitimde cinsiyete göre okullaşma oranı (%) (1996 UNESCO verileri)

Ülke	Kadın	Erkek
Türkiye	7.3	7,9

Tablo 5 Yükseköğretimde cinsiyete göre okullaşma oranı (%) (2000 UNESCO verileri)

Ülke	Kadın	Erkek
Türkiye	15,2	26,5

Tablo 6 Cinsiyete göre ortaöğretim okullaşma oranı (%) (1996 UNESCO verileri)

Ülke	Kadın	Erkek
Türkiye	43,2	59,0

Tablo 7 Seçilmiş bölgeler bazında kent ve köy okullarında kız-erkek öğrenci oranları (%) (Milli Eğitimde Sayısal Veriler, 2001-2002)

	KÖY		KENT	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek
Akdeniz	47,8	52,2	47,3	52,7
Güneydoğu	41,7	58,3	43,4	56,6
Marmara	48,3	51,7	47,5	52,5

Eğitim; bireylerde istenilen yönde davranış değişikliği olarak tanımlanmaktadır. Eğitimin amacı, bireyin ve toplumun istek ve ihtiyaçları doğrultusunda bireylerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları topluma kazandırmaktadır.

EĞİTİM HAKKI

T.C. Anayasasına göre; "Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz, sekiz yıllık ilköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasızdır. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetimi ve denetimi altında yapılır. Devlet maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapmaktadır.

İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburi ve devlet okullarında parasızdır. Devlet maddi imkanlardan yoksun öğrencilerin eğitimlerini en üst seviyeye kadar sürdürebilmeleri için burs, yatılılık, kredi vb.yollarla her türlü tedbiri alır.

1739 sayılı milli eğitim temel kanununa göre;

- Temel Eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.
- Eğitimde kadın erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır.
- Milli eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede,işyerlerinde,her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.
- İlköğretim 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar.İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır

222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanununa göre;

- İlköğretim; öğrenim çağında bulunan çocuklar için zorunlu ve devlet okullarında parasızdır.
- Mecburi öğrenim çağı 6-14 yaş grubunu kapsar.
- Mecburi öğrenim çağında olup da memleket dışında olmak, oturduğu yerde okul bulunmamak veya sağlık durumu dolayısıyla ilköğrenime devam edemeyen vatandaşlardan özel olarak öğretim görenler, imtihanla ve yaşlarına göre layık oldukları ilkokul sınıflarına veya mezuniyet imtihanlarına alınırlar.

Her vatandaşın zorunlu eğitim hakkından yararlanması, eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması, eğitime erişimdeki engellerin ortadan kaldırılması Milli Eğitim Bakanlığının temel görevidir.

Haydi Kızlar Okula Kampanyası

Kız Çocuklarının Okullulaşmasına destek kampanyası da bu amaçla uygulamaya konulmuştur. 2003 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, bu konuda bir kampanya başlatmıştır. "Haydi Kızlar Okula" isimli bu kampanya; Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF işbirliğinde, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin katılım ve katkısı ile ilköğrenim çağında olan (6-14 yaş) kız çocuklarından eğitim sistemi dışında kalan, okulu terk eden yada devamsızlık yapan öğrencilerin %100 okullulaşmalarının ve eğitimde cinsiyetler arası eşitliğin sağlanmasıdır.

2003 yılında kız çocuklarının okullulaşmasına destek kampanyası kapsamında çalışmaların başlatıldığı iller

Ağrı, Batman, Bitlis, Diyarbakır, Hakkari, Muş, Şanlıurfa, Siirt, Şırnak, Van

2004 yılında kız çocuklarının okullulaşmasına destek kampanyası kapsamında çalışmaların başlatıldığı iller

Adana, Adıyaman, Ankara, Ardahan, Aydın, Bingöl, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Iğdır, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kars, Kilis, Manisa, Mardin, Mersin, Niğde, Osmaniye, Tokat

2005 yılında kız çocuklarının okullulaşmasına destek kampanyası kapsamında çalışmaların başlatıldığı iller

Afyon, Antalya, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Çorum, Denizli, Eskişehir, Hatay, Kayseri, Kocaeli, Konya, Malatya, Muğla, Ordu, Sakarya, Samsun, Sivas, Tekirdağ, Trabzon.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı maddi zorluklar nedeniyle çocuklarını okutamayan ailelere Şartlı Nakit Transferi aracılığıyla yardımcı olabiliyor. Şartlı Nakit Transferi kız ve erkek çocuklarının eğitimi için iki ayda bir annelere belli bir miktarda ödenen para yardımudur. Hatta belirlenen bu yardım miktarı kız çocukları için daha fazladır. Eğer SSK, Bağ-Kur ya da Emekli Sandığı'ndan birine bağlı değilseniz, ikametgah belgesi (yani nerede oturduğunuza dair muhtarınızdan alacağınız belge), çocuklarınızın ve sizin nüfus cüzdan fotokopileri ve öğrenci belgeleriyle ilinizdeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na başvurabilirsiniz.

Başvurunuzu yaptıktan sonra görevliler evinize bir ziyaret yapacaklar. Bu ziyaret sonucunda başvurunuz kabul edildiği takdirde iki ayda bir, her çocuk için belli bir miktar aylık eğitim parası alabilirsiniz. Ancak bu parayı alabilmeniz için sadece çocuğunuzu okula kaydettirmek yetmiyor. Parayı düzenli olarak alabilmeniz için çocuğunuzun sürekli okula gitmesi gerekiyor. Yalnız unutmamanız gereken birşey daha var: maalesef bu para yardımı başvuran herkese verilmiyor. Bu yardımı alabilmeniz için koşullarınızın uygun olması ve başvurunuzun mutlaka kabul edilmesi gerekiyor. Kabul edilmediği takdirde bu yardımı alamazsınız.

Daha fazla bilgi almak için en yakın okula, iliniz ya da ilçenizdeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na başvurabilirsiniz."

Dikkat ederseniz bu yardımdan yararlanmak için çocuklarınızın mutlaka nüfus cüzdanı olması gerekiyor. Bu nedenle çocuğunuz doğar doğmaz ilk bir ay içinde onu nüfusa kaydettirmeniz çok önemli.

Maddi sıkıntılardan dolayı çocuklarını okutamayan veya ailesi tarafından okula gönderilmeyen kız çocuklarının, ilk, orta ve yükseköğretim bursları sağlayan bir çok Sivil Toplum Kuruluşu mevcuttur. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, 21. Yüzyıl Eğitim ve Kültür Vakfı, Çağdaş Eğitim Vakfı, Türk Eğitim Vakfı, Ayhan Şahenk Vakfı bunların başlıcalarıdır. Her kurumun burs sağlama konusundaki şartları farklı olduğu için, daha detaylı bilgiyi aşağıdaki telefon numaralarından edinebilirsiniz.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Genel Merkez -Tel: 0 212 252 4433

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Kadıköy Şubesi -Tel: 0216 414 6363

Çağdaş Eğitim Vakfı -Tel: (0212) 297 69 79 - 80-81

Türk Eğitim Vakfı -Tel: 0 212 217 5858

21. Yüzyıl Eğitim ve Kültür Vakfı -Tel: 0 212 274 1502
Ayhan Şahenk Vakfı -Tel: 0 212 289 9898

Bilgi Almak İçin:

Milli Eğitim Bakanlığı - İlköğretim Genel Müdürlüğü, Ankara
Tel: (312) 413 16 16/ 17 - (312) 418 84 58/ 175

Milli Eğitim Bakanlığı İl Müdürlüğü -
Tel: 0 212 526 19 60 - 5 hat 0 212 522 8401

Kadıköy İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğü -
0 216

İstanbul Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü:
İstanbul Valiliği Hizmet Binası, Ankara Cad. Cağaloğlu Eminönü/İstanbul
Tel: 0 212 512 05 26 / 519 45 88 / 513 48 18

Kadıköy İlçesi Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı:

Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitimin yanında ve dışında, bilgi, beceri, meslek kazandırmaya ve bireysel ve toplumsal gelişmeyi sağlamaya yönelik tüm programlanmış eğitim etkinliklerini kapsar. Türkiye'de kadınları kapsayan yaygın eğitim etkinliklerinin çokluğu ve çeşitliliği dikkat çekicidir. MEB'in Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla gerçekleştirdiği yaygın eğitim etkinliklerine ek olarak pek çok sivil toplum örgütü gönüllü olarak kadınlara yönelik okuma yazma, beceri ve meslek edindirme kursları vermekte, belediyeler ücretsiz benzer kurslar düzenlemekte, Gap İdaresi Başkanlığının Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM)'nde yine benzer faaliyetler uygulanmaktadır.

Türkiye'de yaygın eğitim hizmetleri MEB Kız Teknik Öğretim okullarında ve Halk Eğitim Merkezlerinde yaygın bir şekilde uygulanmaktadır.1999-2000 yılında bu hizmetlerden yararlanan Kız Teknik Öğretim okullarında yaklaşık %90'ı, Halk Eğitim Merkezlerinde ise %79,33'ü kadındır.

Örgün eğitim sisteminin dışında kalmış genç ve yetişkinlere hizmet veren uygulamalar arasındaki Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne yürütülen , Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE), okuldan erken ayrılmış kız çocuklarına devam etmiş oldukları modüllere uygun eğitim alarak istihdam olanağı sağlamaya yöneliktir.Proje kapsamında hiç okula gitmemiş kadınların da seçtikleri modüllere uygun sertifika alarak, istihdam imkanı kazanması hedeflenmektedir.

METGE kurslarından yararlanan kadınların da toplumun kadınlara uygun gördüğü mesleklere yönel(til)dikleri söylenebilir. Çalışmakta olan gençlerin örgün eğitim haklarından, iş güvencesinden ve ücret ödemelerinden yararlanmasını sağlayan çıraklık eğitimi kapsamında kadınlara pek az yer açılmıştır (%9) (TÜSİAD,2000) .Bu azlığın da kuaförlük , konfeksiyon ,halıcılık gibi tipik kadın alanlarına yığıldığı , örneğin toplam kız öğrencilerin %68 'inin konfeksiyon ve dış giyim bölümlerinde yer aldığı gözlenmektedir (DPT,2000a) .

Kadıköy Belediyesi'nin Kadına Yönelik Hizmetleri Aile Danışma Merkezleri

Küçükbakkalköy Aile Danışma Merkezi

Adres : Fevzi Paşa Cad. Değer İş merkezi kat:1 Küçükbakkalköy
Telefon : 216 - 573 79 09

İçerenköy Aile Danışma Merkezi

Adres : Huzur Hoca Sokak no:1 İçerenköy
Telefon : 216 - 575 80 24 / 216 - 575 32 25

Dikiş Nakış Kursu, Mefruşat, El sanatları, Ahşap ve Kumaş Boyama, Kuaförlük, Güzellik Uzmanlığı, Bilgisayar Yemek Kursu, Milli Eğitim Bakanlığı ile ortak yürütülen Ailelere yönelik Çocuk Gelişimi Seminerleri, Okuma Yazma Kursları.

Eğitim Mahallesi Aile Danışma Merkezi

Adres : Patika Sok. no:16 Kuyubaşı
Telefon : 216 - 541 95 72 / 216 - 541 95 74 / 216 - 541 95 76

Eğitim Mahallesi Aile Danışma Merkezinde Verilen Eğitimler,
Dikiş, Mefruşat, Takı, Kumaş Boyama, Tahta Boyama, Cam Boyama, Cam Süsleme, Modelistlik, Stilistlik, Bilgisayar, Okuma - Yazma, Görme Özürlüler için Bilgisayar Kursu ve Çorap Atölyesi, Anne Çocuk Eğitim Vakfı ile birlikte yürütülen Okul Öncesi Eğitim Programı, Yetişkinlere Eğitim Becerileri Eğitimi, Temel Yurttaşlık Bilgileri Eğitimi, Psikolojik Danışmanlık Desteği, Sağlık Hizmetleri Desteği.

Dumlupınar Aile Danışma Merkezi

Adres : Yumurtacı Abdi Bey Cad. Çeşme Çıkmazı no: 1 Fikitepe
Telefon : 216 - 565 13 54

Dumlupınar Aile Danışma Merkezinde Verilen Eğitimler;
Mefruşat, Kuaför, Manikür, Bilgisayar, Aile İçi İletişim Seminerleri, Psikolojik Danışmanlık Desteği, Sağlık Hizmetleri Desteği.

Barbaros Aile Danışma Merkezi

Adres : Mimar Sinan Cad. No:69 Demir Apt. Barbaros
Telefon : 216 470 86 85

Okuma Yazma Kursları, Anne Ve Çocuk Eğitimi, İlköğretimden Liseye Kadar Olan Öğrencilere Takviye Destek Dersleri.

İnönü Aile Danışma Merkezi

Adres : İnönü Mahallesi Ulusu Cad. Cem Apt. No:95
Telefon : 216 - 469 63 10

Okuma Yazma Kursları, Eğitim Becerileri Semineri, Çağdaş Eğitim Vakfı ile ortak yürütülen Aile İçi Muhabbet Seminerleri, Aile İçi Eğitim Seminerleri, Dikiş Nakış Kursu, Saz Kursu, Yemek Atölyesi, İlköğretim Öğrencilerine Dershane Kursları, Taç Spor ile birlikte Çocuklara Spor Eğitimi.

Yeni Sahra Aile Danışma Merkezi

Adres : Yıldırım Beyazıt Cad. no:63 Yenisahra
Telefon : 216 317 08 83

Yeni Sahra Aile Danışma Merkezinde Verilen Eğitimler
Etüt ve iletişim Semineri, Aile İçi İletişim Semineri, Okuma Yazma Kursu

Atatürk Mahallesi Aile Danışma Merkezi

Adres : Atatürk Mahallesi Girne Cad. no:29 Ataşehir
Telefon : 216 - 455 36 79

Okuma Yazma Kursları, Aile İçi İletişim Seminerleri, Anne Çocuk Eğitimi Seminerleri, Çağdaş Eğitim Vakfı ile Birlikte Yürütülen Aile İçi Çatışma Seminerleri, Engelli Çocukların Ailelerine Yönelik Psikolojik Destek Çalışmaları

Şaşkınbakkal Aile Danışma Merkezi

Adres : Kazım Özalp Çıkmazı Salih Bey Apt. no: 16 Şaşkınbakkal
Telefon : 216 - 368 60 89

Şaşkınbakkal Aile Danışma Merkezinde Verilen Eğitimler,
El Sanatları, Film Atölyesi, İngilizce Kursları.

Kayışdağı Aile Danışma Merkezi

Adres : Akyazı cad. Nihat sok. no:29 Kayışdağı
Telefon : 216 - 499 62 12

Okuma Yazma Kursları, Eğitim Seminerleri.